

ЖЕНСКИ СВЕТ

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

В Л А С Н И К:
ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:
АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

Издази: Сваког 1. дана у месецу по ст. кал.
Претплата, рукописи и све што се тиче листа, шаље се на уредни-
штво Нови Сад (Ujvidék).

Цена: на годину 3 круне; за Србију 3¹/₂ динара.
За све остале земље 3¹/₂ франка у злату.
Поједини бројеви 30 потура.

Наша народна умјетност.

Пише Јелица Беловићева.

I. Естетска страна народних везова.

Живот и уметност вредили су доселе као два табора, а ипак се обоје само заједно може да разумије, обоје даје у своје складу — културу. Па ако нас наша данашња култура приводи оптимизму, то долази отуда, што смо тек у недавној прошлости научили: сав наш свагдањи живот прожети умјетношћу, јер смо престали подвлачити дебелу црту, која дијели свагдањост од уметности, јер смо у добри час увидели, да и обична свагдањост може да има своје праве уметничке радости. Свака стварчица, која нам треба, која се обично налази око нас, може да поприма умјетнички карактер. Наше рубље, наше хаљине, накити, везови, чаршави и т. д. све се може — и без великих пара — уметнички израдити.

Па на што све то?

Да нас већма и племенитије радује. Сваки корак који уметност унапред поведе у стазе наше обичне, сухопарне свагдањости, значи један мали део терена,

Man soll sein Licht nicht unter den Schaffel stellen denn wer dies tut, hat ueberhaupt kein Licht.

Аустријски министар наставе:
v. Hartel.*)

који смо освојили на пољу животне радости у ведром оптимизму.

Још никада није било питање о уметности и њезиној свези са животом тако актуелно као што је данас. Увек је било мецена и пријатеља уметности; али то су били изнимни људи. Оно за чим се данас иде, то је друго.

Данас су појмови у томе питању подељени. Сецесија, модерни стил, „modern style“, све ово не значи једну торбу.

Турбуленција боја, колористички бијес, оргије линија, апстрактни грчеви и нервозне спасме у стилизовању, дервишко превијање у композицији орнамената сецесијонистичког „Sturm“ и „Drang“-а, па безбројни „шнеркли“, готово да више нису у моди. Сецесија је већ попустила са својом рекламом, која је преплавила и подручје везова. Уметнички обрт греди опет мирнијим стазама. Кад је сецесија дошла, прекинула је све конвенционалне и традиционалне свезе, забленула је у први мах гледаоца својим чудним, хлад-

*) Ово је изговорено приликом дијељења колајни и одлика аустријским изложитељима, који су изложили на петроградској изложби: „Дјечји свет“ о. год.

ним, често као змија глатким линијама; али како је дошла, тако је зар и прошла. Енглески утјецај брзо јој је отео чар, а у Бечу већ није ни тај у моди, него је ту као најновије свануо т. зв. „Biedermaierstil“, наиме последњи исторички стил, који је посве здрав основ за даље развијање.

За нас је пак ово најважније: наш домаћи народни стил сасвим је у складу и са поменутиим енглеским и са тим бечким правцем, и ми смо дакле посве модерни,* а) ако надовежемо развој домаће уметности на старе народне традиције, на убаву нашу орнаментику, како се очитује на народним везовима нашим. Не треба нама да тек много експериментујемо, него можемо мирно и озбиљно радити и наставити посао наших бака и прабака. Големо је ту поље рада. Има на њему и скромнога цвијећа, а и таквога, што побједнички кличе: „Срца су људска моја!“

Наумила сам, да у овој радњи изнесем једно и друго. Ваља да знамо, шта имамо.

Међу наше народно благо, које злата вреди, припадају уз обичне везове у првом реду и чипке, златовези и разни умјетнички радови, који су кадри, да узнесу и краљевске очи. Није ли до неба грјехота, да се за све то благо у нас доселе ни знало није? Није ли крајње време, да се јавимо и ми на свесветском пазару, да и ми оплеменимо свој стил? Ако не маримо, да нам туђин дође и наше благо под својим именом добро продаје.

Отресимо стари нехат, отворимо очи, нека и у томе смислу већ једаред „на Балкану зора зори...“

* * *

Има лепа народна легенда, која износи вредност народних везова и чипака. Беше један диван крај, а у том крају гонио јунак у мрком војничком оделу неке црне ноћи белца коња преко поља и ливада, све до обале морске. Госпину конци (Altweibersommer) и вилино предиво ле-

те зраком. Падајући на штит јунаков, тако се кроз њихове шаролике орнаменте црни онај мрки оклоп на јунаку. Гледа јунак и гледа, како су те нити уметнички везене и расплитане, па му буде драго око срца. Знаде он, да је тај вез и чипка дар од беле виле и да ће онај јунак бити сретан у боју, који такав вез из вилиних руку путем добије.

А Краљевић Марко? Зар није и он нашао горску вилу, која чаробно ткаво и плетиво јунаку меће у име завоја на раме или га баца у зрак „у јесени, кад се гора жути и зелени.“ Ко не зна ону њежну нашу причу „Вилино предиво“?*)

Љепота веза и чипака чудо је љепоте. Само вилини прстићи могу овако да овладају сировом грађом и неугледни конац претворити у онаква чудеса красоте, као што су н. пр. наши расплети, па чипке и кере.

Прва чипка је никла из душе Словенкиње. У њој је изражено таман оно нешто идејално, магловито, сањарско, мистично, оно нешто серафички-дјевичанско, што је значајна особина словенске жене. Грађа је у чипке сасвим једноставна, али је облик посве превладао грађу, а то је — како је познато — највиши захтјев у раду умјетности.

Сјетимо се дивних дубровачких чипака, па ческих, словачких, те закопанских у Пољака, те наших домаћих из Хрватске, Адрије и Истре.

И данас уметност чипкарења понајвише успева у словенским земљама Аустрије. Но не раде је беле виле, него обично сиромашне раднице на хиљаде и хиљаде. Батићи скачу кроз марљиве прсте зими у загушљивој сиротињској коморици, а љети на прагу куће, гдје их у дугим низовима можеш видети на пр. у Рудогорју, или у биједним селима Адрије и словачких крајева.

Тупи покој на лицу убоге чипкарице свуда је једнак. Свуда тајанствени окрети батића и конца, — који се вјешто плете и везе између башлија прибореним у јастук, — изводе китицу по китицу тих дивних кончаних пјесмотвора. Мисле ли

*) Опажа се, да бечке везиље у најновије доба радо примјењују наше народне везове и орнаменте за накит модерних женских хаљина и рубља. Често дакако чине то под туђим називима à la „Orientalische Kunst“ и т. д. Већ се и дична гђа Савка Суботићка тужила у своје раду: „Народне тканине и рукотворине“, на исту појаву.

*) Види: Mali dobrotvor. Загреб, 1904.

оне, те убоге чипкарице на то, која ће се богата сретница окитити тим дјелом њихових мршавих руку? Знају ли, да ће многи занешени поклик поздравити тај труд њихових тужних дана у белом свету?

Борба за свакидањи хлеб не да им да дођу до ведрих мисли. Оне знају само за то, да су чипке *машином рађене* (Machinespitzen) много својом јефтиноћом нашкодиле домаћој чипкарској индустрији њиховој.

У најновије доба чини се у нашој Аустрији много са стране државе и разних друштава за подизање чипкарења, ма из кога оно краја било. Има већ двадесет и пет година, како је у Бечу отворен „Zentralspitzenkurs“ (средишњи курс за чипкарење). Ту се уче разне технике тога рада. Из свих крајева, гдје се на-

род чипкарењем бави (па и из наших) долазе дјевојке у Беч на техничко-дидактично образовање.

Дух у томе заводу био је испрва по жељи дворскога саветника *Шторка*: највише се пазило на помну, солидну израду, на класички лепе примерке, а комерцијална страна није се у први мах толико узимала у обзир. Тако израђене чипке изискивале су много времена и труда, бијаху скупе, чврсте, тешке, али и трајне. У најновије доба узела се је такођер у обзир и иноземска конкуренција. Гледа се више и на то, да се израђују и лагане, паучљиве чипке, мирисни, провидни „frou-frou“ као у француских производа. Те су чипке попут њежних, пахуљавих ткива, које својом грациозном милином освајају очи и срца.

Славуј и цветак...

У једном врту цветном,
Бокор је ружа био,
И на њем' славуј вазда,
Своје је песме вио.

Крај њега неопажен,
Цветак је мален цв'ао,
Чежњом, љубављу силном,
Славуја к себи звао.

Ал' славуј не чу гласе,
— Беху му одвећ груби, —
Он само ружи пева
И њену румен љуби.

И цветак залуд тежи
И моли песму коју,
У чежњи овој светој
Испушта душу своју.

*

Па, тако врло често,
У свету нашем бива,
— Велике срећа грли,
А мале — смрт целива. —

А славуј не престаје,
Још ружи песме вије
И пева све то лепше,
Заносно, чаробније.

И не зна да је цветак
Проклео песму ову,
Што славуј ружи пева,
А коју — »љубав« — зову.

Бос. Крупа на св. Саву.

Анђелија Ђонлићева,
срп. нар. учитељица.

*
*
*

Тешко ми је, уморна ми душа,
Болом цвили, горком сузом плаче,
Тешко ми је, јад ме црни тишти
Сваким даном силније и јаче.

Тешко ми је и, куд год се кренем,
Груну сузе из очију мутни',
Тешко ми је, а не знам због чега,
О, часови црни и злослутни!

Цирик.

Требала би да сам пуна среће,
Пуна среће радости и нада,
Али болом моја душа страда,
Срце моје препуно је јада.

Докле ли ће место љупка сунца
Дан облачан да се вечно буди!
Докле ли ће, о, докле ће само
Туга младе да ми мори груди!

Светлана Пијетрова.

О Крашованима

Говорио о покладном селу у „Српској Читаоници“ у Новом Саду 1905. Ј. Ж.

Поштовани зборе!

Пре неки дан стигла нам је ова радосна књига. (Покаже књигу.) Њу је издало „Савтатско и Конавско Братство“, а зове се: „Narodna Zastava Ujedinjenih Hrvata i Srba“.

Ево, како изгледа та застава. Она је састављена из две поле једне јабуке, из две поле — представнице једнога народа: из поле српске и поле хрватске. На средини јој је грб испуњен надом — зеленом бојом, на ком пољу се у средини преко две беле братске руке приближује хрватска модра боја црвеној српској, и нама пуца пред очима смер тога зближавања и ми видимо, куда води она бела звезда водиља поврх руку братских — срећи и једнога и другог брата.

Исто тако две разноредне траке направиле су крст са шиљком моткиним, напереним дабогда против заједничких непријатеља наших, а посреди њих укрштене су им боје у плаву, црвену и белу, да тиме зар навесте и трећега брата истога језика и крви, који им се сад у недрима налази, а изгубљен беше од Косова. — Траке се одатле пружају низ мотку; на српској стоји написано: „Савтатско и Конавско Братство“, а на хрватској: „Narodni Dom“.

И ова наша установа исписала је на листовима тежњи својих и „Читаонички Дом“, али није то подударна тежњи ових двеју установа оно, што ме покрете да вечерашњу своју реч започнем савтатском заставом, не сличност — него баш противност онога, о чему сам рад проговорити, дала ми је ту заставу у руке. А „Narodni Dom“ њихов зато ми је омилио, што се уставом тога удружења одређује да у том дому и подружницама му морају бити исписана и ова гесла:

- »Jedini neprijatelj — neznanje“;
- »Jedino sredstvo — ljubav“;
- »Brat je mio, bio Hrvat, Srbin bio.«

Оно прво гесло исказује нам једну истину, коју ми до сада нисмо били довољно проучили, те смо се о своје племе

често љуто огрешили. Та ко се не сећа да је пре пола века српска рука из Београда бугарске књиге слала у „Стару Србију“ и „Македонију“, да бугарској браћи помогне да одроде рођену нам крв, коју данас баш бугарске чете просипају по Косову; а ено нам у близини, у срцу Бачке баш — Сантово, које нам својим повратком у прадедовску веру тек откри, колико смо били запустили браћу своју у најближој нам околини, да и не говоримо о банатским Црногорцима, који се баш нашом кривицом топе у мору румунском. У свему томе нам је највише зла нанео наш највећи крвник, једини непријатељ — незнање. А народна реч каже: „Незнано невољено“ — те онда наравно излази да у нас не могаше бити ни онога јединога средства — љубави. Оне љубави, која је помогла сиромашним и гоњеним хришћанима да освоје силну римску царевину, а која је увек једина у стању да од малих створи велике ствари. Та и ми сами из највеће слабости тек мајчином љубављу израстамо до своје рођене снаге!

Оно треће гесло говори: „Brat je mio, bio Hrvat, Srbin bio!“ Свима ће нам упасти у очи да је та изрека овде прекрјена, јер оригинал њезин гласи: „Брат је мио, које вере био“, народна пак песма нас учи: „Нема брата, док не роди мајка.“ У науци свију тих изрека ипак нема ни противности, ни скокова. Оне нам само показују степене унатраг, на које се је наш народ у разним временима свога развитка знао умно узвисити. Само смо ми баш овде канда те среће да код нас све то напачке изгледа. Требало би да нам је најмилији брат најрођеније крви, којег нам је иста Српкиња мајка родила, а иста православна црква духовним млеком задојила, а ми често пута видимо да су у нас баш така браћа највећи крвници једно другоме.

Ми имамо браће, коју смо по вери изгубили тек пре 5—600 година, па их до скоро и не познавасмо — наравно да

их ни волети не могосмо. Тада постаде она јетка изрека: „Ни у тикви суда, ни у Шокцу друга.“ Али срећом прекужисмо и ту болест, те бар постависмо гесло: „Брат је мио, које вере био“, нако многи од нас ни данас још не могу истински да пригрле значај његов, јер се не упињу да загледају у важност прилика, које одредише таки развој народа нашега — мада у других народа имамо вазда примера да друкчије схватање запазимо.

А гле, тамо на Јадранском Приморју састала се два брата, која се још пре 1000 и више стотина година растадоше, познадоше се и загрлише, измењаше и измешаше данас народна обележја, као што оно у народној песми браћа из милоште измењаше оружје и измешаше гриве коња својих, да данас сутра и крв своју измењају у борби за заједничко добро.

Па откуд такав различити раздешај и подешај прилика?

Позната нам је ствар да се ниуком народу толико не проповеда слога, као баш овде код нас; а нигде можда нема веће неслоге него опет код нас.

Па откуда опет ти разни плодови исте науке?

Држим да нећу обићи истину, ако истакнем и у овој ствари једно педагошко искуство. Код наставе се истиче начело да у школи треба да влада ред, али не као крајња сврха него као средство: да се постигне наставни смер — духовно напредовање ученика вршењем заједничкога рада. И искуство нас учи да, док ред остаје у тој улози и врши вишу задаћу, док наставник употребљава ред тога ради, да сврати укупну пажњу својих ученика на заједничко духовно занимање и пружа им тога занимања: влада примеран ред; а чим сам ред постане крајњим смером и треба да испуни празнину духовнога застоја: с муком се одржава поред свију полицајских средстава.

Тако то стоји и са слогом у народном раду. Она треба да буде средство ради постизања заједничких народних задатака, и гдегод се таки задатци згодно истакну — ено вам и слоге. Тако изабраше врањевчани Србина посланика, тако осветла-

ше Панчевци образ свој и српски најновијим споразумом својим, тако се загрлише браћа у Цавтату, тако се створише у нас већ многа привредна и просветна удружења.

Истакните дакле смер, који треба слогом да се постигне, а вредан је таког потхвата, па ће слога по себи доћи, као и ред у школи: јер рад изазива и слогу и ред, он се додуше њима храни и омогућује, али и обратно и он њих потхрањује.

У уверењу да све то тако стоји, а у намери дакле да уклоним један бар прекор незнања, тога често крвнога нам непријатеља, руковођен љубављу творном да истакнем један смер, за који би било вредно сложено се заложити, рад сам овом приликом да скренем вашу цењену пажњу на једнога нашега брата изгубљена, а у присенку и са шиљком истакнуте цавтатске заставе.

*

Ми живимо још у јеку народносне идеје. Политична и друштвена борба се још под тим знаком води, народи се још под тим геслом збирају у политичне и културне јединице. Али изгледа да је и царство те мисли већ на измаку. Савршенија саобраћајна средства приближила су већма не само поједине људе него и народе. Ови се све боље и боље упознаше и загледаше на све стране у сродне друштвене болести, те се људи већ почињу и друкчије — а не само по језику — прибирати у нове војске, да извојују опћа човечанска права у целом свету: да поставе слободна човека у слободан цео свет. Наравно да ће и ту бити и вођа и војника. Вође ће бити по природи ствари синови великих народа, а војску ће им попуњати сви мали и нејаки, који могу нешто тек у заједници. По јачини народне им просвете ће се и појединци или истицати или у маси губити и претапати. А кад мисао народосна изгуби тако своју оштрицу, то ће претапање онда у корист великих а на штету малих још много брже ићи, него што на нашу срећу данас иде.

Овај наш живот за интеллигентна, мисаона човека мора имати вишега смера

осим цигле борбе за самоодржање, јер то путем нагона врши природа и код најнижих организама. Мислена глава треба да одреди сама себи мету живота. Ја је ево овако схватам, а тако мора, мислим, да је схвати сваки пријатељ народа, из кога је поникао.

Велики мађарски државник Стеван Сечењи разложио је у своме „Кредит“-у: да је појединац ништа, а само удружење има важности; најприродније велико удружење пак јесте народ, нација. Њен је век трајан, а човечанство је тек вечито. То нам је бар искуство из досадање му историје. Али ми се не машамо за ову превисоку јабуку, него, кад из искуства знамо да за народ радимо, ако му спремимо добре појединце, онда радећи на усавршавању и ојачању народа свога радимо посредно и на великим и недокучним смеровима човечанства. А за овај рад поучава нас наш мудри Томазо овако: „Радимо за најдаље унуке наше, а тада и за нас ћемо радити. Не може добро да живи управ двадесет година, ако не може да живи и двије стотине.“

Шта онда треба наш нараштај да истакне за главну задаћу? Поучимо се опет из историје и томе задатку! Не дочекајмо да нас време прегази и остави нам оваке рушевине, као што их данас гледамо у народу нашем. Не дао Бог да нас овако затече оно ново доба! А и откуда нам те рушевине? Оне су нам из доба царевања друге једне мисли, која је баш пред народносном идејом утрнула и повукла се у прокрчена корита своја. Верска идеја је наше племе расцепила најпре преко половине, па затим и те поле исецкала на парам-парчад. Отуда нас је: Срба православних, муслимана и католика, да и не истичем, како смо од Хрвата готово у засебне јединице одељени. Но све то данас већ не треба да нас буну. Толико смо се већ сви осветили да смо једне горе лишће и ради се, где, са крајњих граница већ на томе, да се успостави то јединство међу нама.

Али има у нас и одломака, који су још далеко од те свести и који су у опасности, да нам их други у се претопе:

то су наши Шокци, Буњевци, а особито Крашовани, о којима сам рад и овом приликом нешто да проговорим, јер сматрам да нам је дужност да се послужимо свима исправним средствима науке и обавештавања и одбранимо и те удове своје од пропасти за наше племе.

Од свију делова раскомаданог народа нашега највећма су се удалили од матице своје Крашовани. Јер док је у Шокаца и Буњеваца — пошто се у већој маси очуваше — још доста народнога блага и предања (н. пр. о Краљевићу Марку), по коме и њихова интелигенција мора доћи на прави извор постанка им, те се потрудити да и даље одржи везу са матицом својом: у Крашована се готово сва народносна традиција погубила тако, да они сами о своме пореклу ништа не знају, а и историјска наука је дуго лутала и рачунала их у Бугаре, као што су оно наши и сами чинили са Старом Србијом и Македонијом, док јој најзад није прискочила наука о језику, који се је у Крашована уз неке домаће обичаје још једино очувао, да тако несумњиво посведочи, откуда су они родом.

А како је то могуће да један огранак народа тако погуби из традиције све успомене на своје боље и старије? Кад представимо себи оне фазе, кроз које су наши Крашовани по нагађању науке прошли, није тешко на то одговорити. Ослањајући се на сведочанство језика и историјске податке у новијем им насељу — Др. Љубомир Милетић, бугарски професор у Софији, прилично вероватно наслућује да су се католици Крашовани као такви доселили из околине Призрена у доба деспота Ђурђа Бранковића Смедеревца. Кад је те Србе римска пропаганда оцепила од православне језгре Српства, то поуздано не знамо. Свакако је та пропаганда још у доба латинскога царства у Цариграду узела веће размере; али тим фактом отпали су они од духовнога света српског, те док се је овај заносио својим Немањићима, у њих је званично учење ишло за тим, да раскине сваку везу им са прошлошћу, а и психолошки је оправдано да је и сам народ

у жеку верских размирица одбацивао од себе са вером, које се је одрекао, и све оно, што је и као национално са њоме у вези било.

Пре него што је пала Бранковићева Србија, ухватила је она везе са католичком Угарском и ова се је у неколико махова јуначки понела са Турцима на земљишту српском баш у пределима, где су тада можда још и претци наших Крашована живели, те њихова духовна власт зацело да није пропустила прилику, да им обрати пажњу на њима једноверну велику нову силу, која ће их бранити од силе турске. Кад је пак Ђурђева Србија потом потпала под Турке, никоме у њој није било добро, али је могуће да су Турци већ тада знали разлику међу ђаурима, па да су оне, који су ближи били краљу од Будима, већма гонили него православне, или се за њих у земљи мање ко заузимао него за православне, којима је језгра била у Србији и који тада нигде на свету не видеше рођенијега брата од оних у својој домовини, те се пре привише новим приликама, не изгледаху са таким поуздањем помоћи са стране, те и не изазиваху толико сумње у нових господара, као католици, који су вером тешње били у вези са ђаурским им краљевинама на западу. Милетић наводи да је и сам Ђурђе зазирао од њих „weil, wie es scheint, er, sowie die Türken, in ihnen gefährliche Agenten der österreichisch-ungarischen Monarchie gesehen hat“ („јер је, као што се чини, и он, као и Турци,

у њима видео опасне агенте аустроугарске монархије“). Као што видите, и онда је било исто као и данас.

Тако је наступио за цело њихово насеље критичан моменат и док се и од православних Србаља већином борци са мачем у руци пребацише преко Дунава и ступише у службу хришћанску ма и иноверну против заједничког непријатеља хришћанског: дотле се католици ти преселише сасвим у брда јужних Карпата под заштиту једноверне им државе Угарска.

Тим чином су се они отцепили сасвим и од своје првашње отаџбине и народне им језгре и у њима није тињала више тежња за повратком као доцније у Чарнојевићевих Срба, те од тад престаде свака веза међу њима и православнима у Србији. Отуда је онда јасно, да код њих не нађе одјека ни бујна песма српска, у којој се слављаху јунаци вечите српске борбе за крст часни и слободу златну.

Али се је у њих очувало оно, што је новој вери било сносљивије и што се није могло без трага ишчупати: остао је језик и домаћи обичаји. Језик је њихов у новије доба упутио ето науку на прави пут, а откако је верска заостреност утрнула мало и усавршила се саобраћајна средства, упутио се и сам тај народ међу православне Србе у Клисури и равном Банату и од њих узима попевке своје, као што је о томе и сам прости свет код њих свестан. Сами прости момци Крашовани су ми то признали.

(Свршиће се.)

На мајчином гробу.

На твој гробу сузе лијем,
Моја мила, мале,
О, устани, погле сина,
Не би л' сузе стале.
Пружи лека и утехе
Твоје тужном чеду;
Отклони му горке јаде,
Невољу и беду.
Откад тебе црна судба
У гроб хладни баци,

Њега нису огрејали
Топлог сунца зраци.
Судбина га кобна гони,
Туга са свих страна;
Срце му је распорено
Пуно љутих рана.
О, устани, погле сина,
Моја мила, мале,
О, устани, погле сина,
Не би л' сузе стале.

Цариград, 1904.

Севаст. Јовановић.

Онима, који зазиру од „Несретне љубави“

у прошлом броју овога цењенога листа.

На утеху осталима.

Ко невине по крстима,
Тога треба по прстима.

Сијну сунце добре воље, Добре ћуди...	Нађе ли се добре ћуди, <i>Има каде</i>	А <i>ша жуч ши</i> , она <i>ниче</i> , Она веје,
Састали се — куд ћеш боље? — Добри људи.	<i>Посред среће</i> па <i>загуди</i> <i>Туђе јаде.</i>	<i>Где је нико</i> , пакосниче, <i>И не сеје.</i>
Добри људи: врело песме — Ту се гнезди;	Или <i>јаде умишљене</i> <i>Младих леша</i> ,	Ал и отров каткад служи Ради лека,
Међ зликовце песма не сме Да одјезди.	Та и куд би да их дене Овог света?	И њега нам каткад пружи Апотека.
У добра је срце врело, Кад се нада;	Кад је добри неће чути И не маре,	Гле, сад песму ову злоба Та нам дала —
У њега је ведро чело, И кад страда.	Код злобних ће уздахнути Понеаре.	Познасмо је од тог доба... Баш јој хвала!
Зато песма њему хрли, Кад се смеје;	Зато, ако сузне очи Видиш туда,	Ал пре него песма стане На свом крају,
И кад пати, њега грли, Да га згреје.	Јадна злобо, још не скочи: <i>„Е, гле, чуда!“</i>	Још нешто ће да им шане — Нека знају!
Не плаши је облак љути Црне злобе,	<i>Добра јади не морају</i> <i>Баш да шлаче</i> ,	Знате л', јадни, она мила Божја чеда,
Ни кад му се дух помути Од тегобе.	Добар уме и у рају <i>Да заплаче.</i>	Што ка цвећу шире крила? Купе меда.
Ах, та добрих кад нестане — Без тог стана	Та добрима баш су дика Сјајне сузе,	Ал жаока с друге стране У њих вирне,
И песма ће да престане Оног дана!	А од клетих пакосника Бог их узе.	Од душмана да се бране, Кад их дирне.
Ал ту она гнездо свије, Па ту влада,	Знаш, <i>пакосник</i> зашто <i>има</i> <i>Злобне очи?</i>	Стог ће пакост немилице Да јаукне —
Па ту плаче, ту се смије, Ту се нада.	Да на добро може њима <i>Жуч да шочи.</i>	Биће касно... црно лице Кад јој букне!

Ах, како су ниски људи!
Има Адам, па је Ева —
Нискост тражи и у груди,
Доброћудно која пева;
А нискост се там' одмара,
Где се подло подговора.

У *Новом Саду* на Тодорову Суботу 1905.

Ј. Ж.

Њ о ј.

Свака је од мојих жеља бистра као суза И као ти чедна.	А та је, кад би ти само хтела, Да вечно будем уза те
Ал' прва на списку и највећа Само је једна.	Као твоја мала Фидела.

Београд.

Ал. М. Ник.

Анегдоте из живота.

V.

1. Буњип.

Реч „буњип“ значи у Аустралији то исто, што реч „хембег“, (енгл. *humbug*) у северној Америци. Та реч означава особито велику превару. На целом свету употребљава се реч „хембег“, — само не у Аустралији, где место те речи имају другу: „буњип“, из језика дивљих урођеника.

У прво време означавала је та реч неку животињу што живи у бари, читаво чудовиште: пола коњ, пола алигатор, које — по урођеничком веровању — живи у језерима и барама. Излази само ноћу, а дању лежи сакривено у дубоком муљу, вребајући на лов или спавајући, — каткад се може чути, како грозно хрче . . . Тешко оном, ко би хтео прећи преко баре или купати се у њој, па да га види то чудовиште! У трѣн ока био би такав несретник раскидан и прогутан.

1847. год. налазио се пуковник Карло Менди званичним послом у Аустралији, па пропутова целу земљу. Једаред — бивши северно од Сиднија, близу Порт Макарија — нађе се код неког језера, дугог једва три, а широког две енглеске миље, обраслог трском и шашем. Дан беше врућ; Менди се хтеде окупати, али га од тог озбиљно одговараше неки старији човек, што је у близини имао колебу. У језеру — вели — станује буњип, кога он додуше није видео, али зна извесно, пошто је чуо његову рику. Мало језеро изгледаше прилично сумњиво, а пуковник (како описује у својој занимљивој књизи „Путовање по Аустралији“) мишљаше, да је у таквим околностима паметније — одрећи се пријатног купања. Помисао на бајовито чудовиште није му баш била пријатна. Најпослед — можда заиста има каквих животиња, непознатих господи од науке?! Зар би ко пре наласка Нове Холандије могао слутити о чудним кенгурама и још чуднијим кљунашима?! Да се многе такве врсте нису нашле и уловиле, извесно не би нико веровао у празно приповедање, — баш као што се не верује, да има некаква буњипа.

Набрзо затим узрујаше се аустралијски научењаци. У једном муљевитом језеру реке Нерембице нађоше једну још добро очувану главу са кожом и длаком, главу — како рекоше — једнога буњипа, а то би могло уверити науче-

њаке, да та животиња постоји. Важни проналазак послаше брже боље у Сидни. — После странеог разгледања уверише се, да је глава додуше нешто мало неправилна, али свакојако од правог коња, а не алигаторског, т. ј. буњипа. Од то доба су неверовани и сумњичави научењаци још мање веровали у буњипа, а пошто се касније није никада нашла ни лешина ни костур тога чудовишта, задобила је реч „буњип“ значење „хембега“ и тако доспела у енглеско-аустралијски речник.

2. Човечност на престолу.

Описујући спољашњост покојног талијанског краља Хумберта, особита је она озбиљност, која је била готово увек на његовом лицу. „Па да добије и Трст и Трентино“, — рекоше за њ — „он би у том тренутку тако исто жалостиво гледао, као увек“. Али по лицу закључивати на карактер, — не би ваљало. Са тим суморним, мрачним изразом лица — спадао је он међу најплеменитије и најосетљивије људе. Кад је 19. новембра 1878. Пасананте покушао, да га убије, па један војник из пратње измахнуо сабљом на — већ разоружаног — злочинца, повиче краљ: „Зар се не стидите дићи руку на разоружана човека?!“ Кад је већ била изречена смртна пресуда, и неки чланови кабинета наваљивали на краља, да пресуду потпише, — рече овај: „Што се мене тиче, не ће се никад човечја крв пролити на губилишту!“ и поклони осуђеноме живот.

Касније, путујући са својом супругом кроз Сицилију, сети се несретника и запита начелника у Салвији: „Зар није овде рођен Пасананте?“

„Јесте“, одговори поплашени човек, „али ми се стидимо његових дела, а његову матер свако избегава?“

„То је велика неправда“, рече краљ, „већ је то грозно за њу, што јој је син за увек отргнут“.

Дознавши, да се јадна удовица бори глађу и болешћу, нареди краљ, да јој се, докле год буде жива, од његова приватног имања годишње исплаћује по пет стотина франака.

3. Грофица на стражи.

Гроф д' Еспан, био је родом из Француске, служио је у Шпањолској, где је под краљем

Фердинандом VII. (умро 1833.) имао службу генералкапетана у Каталонији. Његово име је остало у живој успомени, пошто је био не само оштар, него и суров, готово грозан.

Једног јутра имао је посла ради неке заплетене војничке парнице, па зато заповеди дежурном официру, да не сме к њему никога пустити. Ађутант га не послуша, него пусти грофову кћер, на њену молбу. Она беше дошла, да код оца замоли за неког официра, заплетеног у поменуто парницу, који је пре долазио у грофову породицу. Генерал је својој породици све друго праштао, само не уплетање у његове званичне ствари. Он ипак мирно саслуша кћер, и онда дозове ађутанта и заповеди му, да донесе метлу. Ађутант га забезекнуто погледа, али намрштене обрве грофове дадоше му крила. Генерал пружи метлу својој кћери и рече: „Кад већ хоћеш да се уплећеш у војничке ствари, а ти иди измени стражу на главној капији.“

„А Ви“ — окрене се престрашеном официру — „дајте ми Ваш мач и идите у затвор, јер нисте учинили по мојој заповести, да никога не пустите к мени.“

Тако је и било. Са метлом у руци мораде млада грофица стајати пуна два сата на стражи. На оној промаји — било је то у зиму — преохлади се и одлежа неколико недеља.

Најпоследе га скинуше са части и морадше га послати преко границе. Кад је већ био близу француске границе, навалише огорчени Каталонци, који су по свој прилици били у договору са његовом војничком пратњом, па га убише, а лешину његову бацише у море.

4. Манитуова цев.

Кад су кроз индијанска поља у сев. Америци први пут дигли телеграфске жице, урођеницима то није било по вољи. Да би најпоследе зауставио њихово сметање и кварење, досети се инжињер, како би употребио индијанску празноверицу. Кад је била готова пруга од Форт-Кирнија до Форт-Лармија, — у дужини око 500 енгл. миља, — удеси он да се поглавица арапохејског инд. племена, који се истог дана налазио у Форт-Карнијској станици, када и поглавица Сијукса у Форт-Лармијској. Пошто су се оба чиновника сигналама уверили, да сваки поред себе има једног поглавицу, запита инжињер Арапохејца, би ли хтео разговарати са својим пријатељем, који се налази у Форт-Лармију. Индијанац запита, а његов удаљени пријатељ, Сијукс, одговори. Настаде живахан разговор. Може се мислити, да су оба поглавице били изван себе од чуда, али — не питајући много, задовољише се изјавом телеграфиста, да је телеграф „цев Маниту“-а (великог духа). Најпоследе наговорише поглавице, да један другог позову, да се састану на половини пута између обадве станице. И заиста: обадвојица изјашнише, сваки по 250 миља, среташе се и уверише, да није било преваре. Од то доба се бајка о „Манитуовој цеви“ распрострла међу Индијанцима и они су телеграфске ступове, жице и апарате поштовали као светиње.

Дне 20. маја 1904.

С немачког преводи: **Violetta.**

ПИСМО СВИМА СРПСКИМ РАТАРСКИМ ДЕВОЈКАМА.

Миле сестре!

Безуман раскош и проклета мода толико су овладали нами ратарским девојкама, да своје родитеље хоћемо да упропастимо, а другим народима служимо на подсмех и ругло. Мојим драгим родитељима, хвала неуморном раду и великој разборитости мојега старога деде Лазе Старчевића, дао је Бог прилично земаљског блага, да се и ја могу убрајати у газдачке девојке и да се по својој вољи могу одевати и китити, а да то ни мало тешко не падне мојим родитељима. Но ја нећу више тако, него хоћу овако:

Пошто су баш газдачке девојке прве почеле терати моду и раскошно се кинђурити, то оне треба сад у овом одсудном тренутку, кад је пропаст тако близу, да прве и натраг пођу и да и остале своје сиромашније сестре на прави пут поведу. Многе су моје другарице можда

већ помишљале на то, али се ни једна није усудила да запрви. Ево ја ћу! На жељу свога деде и својих родитеља, ја сам се драговољно и тврдо решила:

Да више никад не обучем свилу нити другу какву скупочену хаљину, да не мећем на лице помаду ни белило, да не носим амбрел, рукавице, боа и друге непотребне ствари и да никад више никакав скупочен накит на себе не метнем, него да се носим чисто, укусно и скромно, како приличи Српкињи девојци.

Миле сестре! Пођите за мном, тако вас Бог помогао! Покажимо, да смо достојне потомкиње Јевросиме мајке Краљевића Марка, царице Милице и мајке Југовића, праве сестре Косовке и Маргите девојке!

У Десци 15. марта 1905.

Љуби вас ваша сестра:

Пава кћи Шандора Старчевића.

Свиће зора.

— Приказано тројевјерној браћи. —

Кад нестане мрака и незнања,
Старих борби — Кажиновог дјела,
Оствариће с' што ми душа сања
Пропјеваће Србадија — цјела...

Пропјеваће тројевјерна браћа
Пјесму свету — јединства и снова,
Нестаћ' слутњи што ми срце хваћа
Зарудиће зора Србинова...

Ја ћу чути поклич виле бајне —
Кад покликне кроз шуму и гај —
»Свиће зора тројевјерној браћи
Од слободе јавља им се сјај!«

Скопље, 1904.

Јово Г. Поповић-Босанац.

Поздрави гђи Савки дра Ј. Суботића.*)

Дубровник.

Велеученој госпођи Савки Суботић у Нови Сад. — Потписана части се саопштити Вам, да је ова задруга на јучерашњој својој сједници једногласно закључила, да Вам пригодом Ваше 70-годишњице изјави најусрднија честитања, дивећи се Вашем раду на пољу српске књиге и замисли унапређења Српкиња у домаћем и јавном животу. — Од управе Добротворне Задруге Српкиња Дубровкиња: Дубровник, 10. фебруара 1905. Предсједница Теодора Бошковић, тајник Никола Бабић.

Суботица.

Многозаслужној госпођи Савци дра Јована Суботића у Београду. — Приликом Ваше 70-годишњице задруга ова поздравља Вас као једну од најзаслужнијих и најзоритијих Српкиња са ове и оне стране Саве и Дунава, која сте својим радом како у кругу Ваше породице,

тако на пољу нашег народног живота речју и делом показали: каква треба да буде Српкиња, па да се одужи роду и народу свом. Задруга ова поздрављајући Вам 70-годишњицу Вашу, жели да Вас Бог поживи још много година на понос и дику српског народа, а Ваш племенити и родољубиви рад овековечиће име Ваше у народу српском. Дао Бог, да Ваше неокаљано родољубље задахне нежне груди целог нашег женскиња, из чега би процвала истинита свест србинска у свима нама, у великом и малом и у сваком: што се Србином назвало.

Уз свесрдни наш поздрав српски примите и уверење нашег безграничног поштовања и признања.

Из седнице управног одбора »Добротворне задруге Српкиња« у Суботици, 25. новембра (8. децембра) 1904. — Мица Ј. Радић потпредседница, Б. Свирчевић, тајник.

*) Доносимо накнадно ове поздраве, који су накнадно стигли слављеници, а остале личне и приватне поздраве, који су слављеници доцније стизали не ћемо на јавност износити, пошто је прошло за то време, а слављеница се на њима лично захвалила.

Уредн.

У свету.

Док сам био јоште дете
Свет сам овај вол'о јако.
Од кад сам га боље позн'о —
Не волим га више тако.

Мислио сам да ћу и ја
У том свету сретан бити.
Љуто сам се преварио,
Јер свет уме и злобити.

Злоба, пакост, презирање
У данашњем свету влада.
Многи невин, сасвим невин
Од те људске злобе страда.

*

Ах то није ништа ново
Од увек је било тога —
Људска злоба разапела ј'
И самога — Христа Бога!

Бач-Фелдварац.

Жарко Гајић.

Твоје очи.

Лепо је јарко сунце,
 Још лепше звезде све;
 Дивне су шумне горе,
 Пропланци, дубраве.

Београд.

Али су много лепше
 Заносне очи те;
 За мене ништа лепше,
 Веруј ми, нема — не.

Јова.

ДОПИСИ.

Ст. Пазова, 2. марта 1905. У цењеном листу „Женски Свет“ донешена су недавно два дописа из нашег места, од којих први говори о оснотку „Добротворне задруге Српкиња у Ст. Пазови“, а други саопштава успех прве забаве те задруге.

Ну ја имам још нешто ново и по општу неку српску ствар да изнесем.

Наши Срби занатлије основаше себи своју српску читаоницу, која је, рекла бих, једина те врсте у Срему.

Оснивање те читаонице не би баш толико спадало на „Женски Свет“, али је и та читаоница приредила 25. фебруара о. г. прву своју забаву, на којој су имали жива и видљива удела жене и кћери наших занатлија, а и друге вредне Српкиње, којима на срцу лежи лепа и корисна српска ствар.

На тој забави наиме изложили су наше занатлије сваки по неки узоран предмет из свога заната, а вредне Српкиње наше потрудише се, израдише и изложише свака по неки производ властитих својих руку. Ти су предмети на забави коцком изиграни.

Ја држим, да то има свога значаја, па зато и предајем јавности ову ствар.

Јер не може се рећи, да су саме и једине „Женске добротворне задруге“ позване, да шире и унапређују женске ручне радове и домаћу индустрију, већ је то дужност и појединаца а и појединих других друштава.

Забаве се дају рад забаве. Али забаве са оваквим излагањем ствари делују и инако. Свака девојка воли ићи на забаву, али на овакву забаву мора нешто и понети, а мора и пазити, шта ће понети, јер на том ће се видети и њена рука, и њен укус, вредноћа и т. д. те се тако неким начином форсира она заспала воља за ручне радове и домаћу индустрију.

Ми ћемо настојати, да то тако и у будуће буде; а сад ево имена тих вредних Српкиња гг.: Александра Костић, Зорка Јанковић, Јелена Ву-

чевић, Драга Бектош, Љубица Петровић, Вера Илић, Вукосава Шимић, Катица Араницки, Евица Деспот, Даринка Шарановић, Софија Љубосављевић, Јула Љубосављевић, Ката Тодореско, Лепосава Максимовић, Катица Рапајић, Вукосава Рапајић, Зорка Бугарски, Ана Пауновић, Љубица Волановић, Драга Бронзић.

Ја то излагање ручних радова сматрам тако важним, да се усуђујем препоручити и замолити све Српкиње, да га негују. Нека се ти предмети изигравају коцком, бројевима или инако уз знатну своту новца, те ће, уверена сам, пасти знатна свота, коју треба наменити добротворној цели. Тим би се постигло двоје: унапредила би се домаћа индустрија и набавио би се на лак и јефтин начин новац за добротворне цели.

Д. Бронзићева.

Бањалука, 5. марта 1905. — 6. фебруара била је годишња скупштина Добротворне Задруге Православних Српкиња Бањалучанка. По одборском извјештају има друштво 113 чланица (чланова) и то 2 добротворке, 15 оснивачица (оснивача) и 96 помагачица (помагача). Друштвени капитал износи сада 4432.63 К а умножио се у прошлој друштвеној години за 1896.79 К. У друштвену сврху — на ученице и сиромашне и немоћне жене — потрошено је 893.20 К. Кад се узме у обзир, да је истом трећа година, како је основано друштво, слободно се може рећи, да је успјех велики. Нарочито морам истаћи, да је прошли одбор ваљано управљао друштвом, јер је друштвено имаће скоро удвостручио. За то је скупштина изразила своју захвалност предсједници госпођи Анки Бабић и осталијем чланицама одборскијем.

У извјештају споменуто је, да је рађено на оснивање српског дјечијег забавишта. Прошле јесени приређена је и једна забаву у корист те установе. Одбор је мислио извести ову ствар у споразуму са српском општином, па је молио за

једну згодну зграду бесплатно. Но пошто општина такве ствари не може рјешавати без своје скупштине, остало је то питање још неријешено.

Одбор је изнио пред скупштину још један предлог о почасном чланству. Сјећајући се са благодарношћу човјекољубивог рада племените госпође Мис Аделине Павлије Ирби предложио је за почасну чланицу. Без дебате и икаква приговора скупштина је једногласно усвојила овај предлог и на тај начин исказала своје признање племенитом и човјекољубивом раду ове велике српске добротворке.

Рад Српкиња жена подстакао је и млађе женскиње. На ове су се угледале и Српкиње дјевојке, цвијет бањалучке женске омладине. Удружене приредиле су у очи поклада забаву у корист дјечијег забавишта. Одавно Бањалука није видјела укусније намјештене сале, као што је била то вече. Програм је био одабран, а извеле

су га готово саме приређивачице. Свака је тачка изведена врло добро и на сваку се хорила сала од одобравања и допадања. Неке су се тачке морале понављати, јер друкчије се није хтјела публика умирити. Послије концертног дијела изигравана је лутрија. Добици су били од самих женских ручних радова, а било их је до 77 комада, све по избор ствари, што су их израдиле вриједне руке приређивачица. То је била управо као нека мала изложба женскога ручнога рада.

Игранка је трајала скоро до зоре и свак је отишао кући задовољан, што је провео ноћ на врло угодан начин. Морални успјех био је, може се рећи, сјајан. Ништа слабији није био ни материјални успјех, јер је преко свију трошкова остало чистих 390 круна. Међу приређивачицама се нарочито заузимала и савјетом и дјелом одборска предсједница госпођица Анка Дракулић, српска учитељица.

„Српска Ријеч“.

ЛИСТАК.

Сребрн ланац.

Никола и Мита били су ортаци, израђивали су најбоље столарске ствари. Они су од свога детињства били увек заједно. А обојица су још од њихове ране младости остали без родитеља. Имали су и једног истог стараоца, који даде обојицу да изуче столарску радњу. Тако су они заједно изучили занат, заједно се ослободили за калфе и заједно пошли у свет (у вандровку као што обично кажу). И кад су се извадили за мајсторе, Никола, који је имао нешто мало имања, понуди Миту, свога друга, да заједно раде. А Мита драговољно прихвати његову понуду. Као младићи они се побратише и били су нераздељиви.

Мита је био вредан, озбиљан, радио је неуморно.

Никола напротив био је доста лакомислен, а није се много ни кидао у послу. Он је све олако узимао, често и на штету самога заната, те га је Мита извлачио махом из неприлика. Понедељником није скоро никада долазио у радионицу, јер је недељом ноћу проводио по пивницама. Али Мита је све то подносио трпељиво. Прво, што га је волео, а друго, што се осећао обвезан према њему. Јер да није Никола дао новаца не би он могао постати мајстор. Они су ипак живели као

два рођена брата. — Једном Мита рече своје побратиму:

— Нићо, брате, имам нешто да ти кажем.

— Шта је, Мићо, шта имаш да ми кажеш.

— Нашао сам, брате, ваљану девојку па хоћу да се женим. Има нешто и новаца. А отац јој је поштен занатлија, бравар, па ће нам и са те стране добро бити. Он ће нам, као што ћемо и ми њему, ићи у свакој прилици на руку. — Па шта велиш, Нићо?

Нића се насмеши и погледа га задовољно, па рече:

— Па нека ти је сретно, брате, немам ништа против твоје женидбе. А надам се да ћемо и даље остати заједно са радњом?

— Ти знаш да се ја не желим с тобом растајати.

— Е то ми је мило! А како ти се зове девојка и чија је кћи?

— Отац јој се зове Марко ковач, а кћи Марија.

— Е брате нека ти је сретно! Познајем ту породицу, ваљани су људи.

— То ми је мило да си и ти задовољан.

Па видиш, мислим нешто, како би било, да се и ти ожениш. Марија има сестру од тетке, можда је и познајеш, Катицу, добра и ваљана девојка. Има нешто и новаца.

— Хвала брате! Нећу још да се женим, а и не допада ми се девојка, сувише је бела, ја ти брате волим црнооке. Па и млађи сам од тебе бар ако не више али годину дана зацело. На годину ако Бог да.

Мита је желео, да га ожени што пре, мислећи да ће постати сталнији. Бојао се како му је лакомислен побратим, да ће можда узети какву девојку, која неће бити за њега. А да се ожени каквом ваљаном девојком, прионуо би више око посла. Истина, он нема тако великих махна, али годинама и оне расту, ако се још за времена не сузбијају. И поред најбоље воље није му пошло за руком да га приволи на женидбу.

— Мита, кад је запросио девојку, повео је свога побратима, та и онако нема никога свога до њега.

Никола није учинио добар утисак на мајстор Марка. Па једном и рече Мити: да би можда боље било; кад би се разортачио са својим побратимом. Али Мита му одговори:

— То не могу учинити, њему имам да захвалим за све.

— Како за све? — запита га Марко.

— Ево да вам кажем, па ћете и сами видети да је тако. Да није било њега, не бих ни ја данас био мајстор.

— Па дед синко, испричај ми, у чему те је помогао?

— Његов и мој отац беху комшије. Само што је његов био имућан сељак, а мој пуки симомашак, који је радио код њега на надницу. Био ри је вредан отац, па се и ожени вредној девојком. Радиле су обоје неуморно. И таман нешто уштедише, кад се мој отац разболи па наскоро и умре. Моја јадна мати тек што ме је родила, још онако слаба, морала је радити да надокнади оно што је очевом смрћу изгубила. Много се сирота мучила, своју је снагу прецењивала, па се од тешког рада и сама разболи и оде за оцем. Остадох иза мајке сироче, једва сам имао годину дана. Да није било Николиних добрих родитеља, Бог зна, шта би било и са мном? Његова ме мајка прихвати, и онако слабуњавог заједно ме одоји са својим сином, ког је тек родила, те тако ме и отхрани. Између Николе и мене није правила никакве разлике, и дуго нисам знао, да им нисам

син. Тек кад смо пошли у школу, онда сам дознао, да ми нису родитељи. Навршио сам девету годину. Сећам се још врло добро као да је данас било, седео сам у соби са Мићом и писали задатке. Кад наједанпут чусмо кукњаву мајчину. Брзо истрчимо да видимо шта се догодило? Имали смо шта и видети; нашег бабу донеше мртвог.

— Мртвог?! — Повика Марко.

— Да, убише га на друму, а људи, који су онуда прошли нађоше га и донесоше кући.

— А убице?

— Убице ни до данас не нађоше.

— Па шта би даље? — запита радознало Марко. — Јесу ли га убили лопови? Или из какве освете?

— Мора да су били лопови. Јер нису код њега нашли ни новаца, ни оног сребрног ланца са подковицом, на ком је носио сат. Колико смо се пута, кад бејасмо деца, мој побратим и ја, играли тим ланцем. Као да сад гледам како је сиромаша бабо носио сат за пасом а ланац са подковицом висио.

— Па шта је било после? — запита Марко.

— Мајка остаде тужна, пригрли нас обоје још више и неговала нас је. Али не за дуго. Тужећи за бабом разболи се и она, боловала је скоро годину а све ходећи. Кад је већ осетила да ће умрети, дозвола свога брата, па му рече: «Аманет ти остављам ова два дечака, брини се од сад ти за њих, буди им отац, и немој их никада раздвајати.» Тако је и било. Николин ујак, кад свршисмо основну школу, одведе нас у варош и даде нас за шегрте у столарску радњу. Кад смо изучили занат, мој ми побратим рече: «Чуј ме Мићо, ми се нећемо никада растајати.» Тако његовом помоћу постанем и ја мајстор, и одпочнемо заједно радњу, која нам хвала Богу добро иде. Као што сам вам казао, ја сам му већ исплатио оно што сам му у новцу дуговао и сад стојимо са капиталом (главницом) подједнако. Дакле ето видите и сами да имам њему да захвалим за све.

— Разумем те синко, и то је лепо од тебе што остајеш захвалан према онима, који су ти толико добра учинили. Ја се само бојим, он ми се чини лакомислен — —

— Али је врло добар. Он није ни лош мајстор.

— Добро синко, ја ти верујем, ти га најбоље познајеш. А сад ћу и ја теби, као сину, нешто поверити. Ти видиш и сам како ја ово моје дете, које ти поверавам, волим из све душе

моје. У њој ми је сад сва моја утеха. Њој за љубав нисам се хтео по други пут ни женити, само да јој после њене добре мајке не дам маћеху. Ма да је имала тек дванаест година кад је изгубила мајку, требала је још неге мајчине. Али ту сам дужност узео на себе, и трудио се, колико сам год могао, да не осети да нема мајке. — А знаш ли синко, каквом је смрћу умрла моја јадна жена? — Син ју је убио!

— Како, син?! — Грозно! — повика Мића.

— Да, син, мој рођени син! — Неко време завлада тишина, па онда запита Мита:

— А зар сте ви имали и сина?

— Да, имао сам! — одговори тешким уздахом Марко.

— Па шта је било с њим? — запита скоро бојажљиво Мита. — После мале почивке, пошто се прибра Марко, одговори:

— Све ћу ти испричати. — У мом сину, у ком сам мислио да ћу имати подпору у својој старости, љуто сам се преварио. Можда сам у нечем био и сам крив. Волео сам га! Боже мој, који отац не воли своје дете! Али ми смо га лудо волели, мазили га, док је био мали, чинили смо му све по вољи, а његову жестоку нарав нисмо знали сузбијати, него смо му још у свачем повлађивали. Говорили смо: «Дете је, док буде старији, биће паметнији.» На жалост, што је бивао старији, бивао је све самовољнији и напраситији. Његова жестина расла је са његовим годинама. Дао сам га у школу, учио се добро, али се вечито тукао са децом. Много сам пута морао због њега ићи и по судовима, једном речи: био је права убојица. За најмању ситницу плануо би и начинио читаво чудо. Најпосле буде истеран из школе, из IV. разреда гимназије, где су га само мени за љубав трпели. Нисам га више смео никуда давати од себе. Узмем га да изучи мој занат. Био је вредан, радио је боље него ма који од мојих момака, али шта је све то вредило, кад је својом жестином све покварио. Навршио је већ и осамнаесту годину, а није своју ћуд променио. Бадава сам га опомињао, да ће једанпут страдати због своје жестине. Све то није ништа помогло. — Једном, и сад се сав грозим кад помислим: наљути се на једног од мојих момака, у својој жестини зграби чекић, замане да удари калфу, а у том тренутку наиђе моја сирота жена, калфа се измакне, а чекић одлети право по сред чела његовој јадној мајци. Јадница паде на земљу сва

обливена крвљу — и после неколико дана умре у највећим мукама.

— Ужасно! — узвикну Мита, а он настави:

— Да ужасно! О, безбожник! Да сам га могао дочепати био бих га заклао зубима. — Али он чим је видео шта је урадио, нестаде га — и ево већ осам година како нисам о њему ни гласа чуо.

Мита је саслушао ту страшну историју са највећом грозом. Па онда после подужег ћутања запита:

— Да није сам себи задао смрт?

— Не знам! — А и нећу да знам, нити хоћу о њему што да чујем! И не дао Бог да ми изађе пред очи. За ових осам година нико није смео у кући споменути његово име. Он је убица своје матере, и праведна казна мора га постићи. Ја немам више сина, имам само кћер, ово моје добро дете, које ти предајем. Зато и стрепим за њом, и чувам је као очи своје. Па ти зато и велим синко: чувај ми је! Јер тешко теби ако буде код тебе несретна!

— Небојте се тато, све ћу уклањати, што би могло сметати њеној срећи. Па ни самог мога побратима не бих штедио.

* * *

На неколико дана после њиховог разговора, венча се Мита са Маријом. А Никола јој буде ручни девер.

Мираз, који је Марија своме мужу донела, Мита га уложи у своју радњу. Обоје су били вредни и штедљиви. Марија је била права домаћица. Девера је поштовала, мужа је волела, и делила с њиме добро и зло. Па и Никола видећи како ово двоје раде и штедљиво живе, и сам постаде озбиљнији и вреднији.

Тако је то трајало три године, у кући им је цветала права срећа. Сваки је радио свој посао и био задовољан.

Једнога дана, рече Никола своме побратиму:

— Мићо брате, да ти кажем радосну новост, и ја нађох себи друга, и хоћу да се женим.

Мита се обрадова па рече:

— Нека ти је брате сретно! Само ако је девојка добра и од ваљане породице.

Никола се мало збуни, поћута за тренут па онда рече:

— Није девојка, млада је удовица, али је поштена.

— Удовица! А за ким је била удата и чија је?

— Била је удата за мајстора. Мислим да рече, за бравара.

— Па одакле је? И чија је кћи? — Никола се још више збуни, па одговори:

— Она је овде тек од неког времена. Шије хаљине, ради за другог, па тако животари. А била је удата у Америци.

— У Америци? Па како је овамо дошла?

— Отац ју је одвео у Америку још кад је мала била. Па тамо се и удала. Али кад јој умре отац, те за тим и муж, она се вратила у своју постојбину, куд ју је вукло срце, јер тамо нити је имала родбине, ни пријатеља.

— Па како си се ти познао с њоме?

— Е тако, случајно, на некој игранци.

— И ти си се одмах решио, да је узмеш за жену?

— Па познајемо се већ три недеље.

— Чуј ме Нићо, немој да се залетиш. По-

мисли брајко, да брак није за дан два, већ кроз цео живот. А како видим, ти о њој не знаш ништа поуздано рећи. Видио си је, допала ти се, и хоћеш одмах и да се жениш њоме! Де мало распитај боље о њој, ваљда је ко познаје и изближе?

— А шта да распитујем. Допада ми се, лепа је, да јој у целој вароши нема равне. Па зато јој многи и завиде. Особито ако одбије каквог насртљивца, тај први измишља којекакве лажи. А жене су још и горе, завиде јој, што је лепша од њих. Па де реци, кога да питам, и коме да верујеш? Онда је по мом мишљењу најбоље верорати њој самој. У осталом видећеш је и сам. Као што си ти мене позвао кад си просио своју жену, тако и ја тебе молим да поћеш са мном. И онда ћеш се и сам уверити, да ли оно лице може лагати.

(Наставиће се.)

Рад добротворних задруга Српкиња.

Нови Сад.

Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња имала је 17. фебруара (2. марта) о. год. своју одборску седницу под председништвом своје начелнице, г-ђе Јулке *Радовановићке*. Пошто се прочитали и оверили записници одборске седнице и главне скупштине, изјавила је председница, да је послала српској трговачкој омладини у Бечу као прилог за забаву њихову 10 кр., и онда је известио перовођа о преговорима са председником општинским г. Петром Попадићем зарад смештања срп. православног забавишта у општинско здање у св. николајевској порти и кад буде добио план и прорачун о тој згради, коју је општина намерна била да преиначи за V. и VI. раз. осн. нар. школе, донеће нов предлог, јер председништво нема ништа против, да се ту смести и срп. православно забавиште. — У погледу 25-годишње прославе друштвене, коју је скупштина наредила, умољена је председница, да спреми концерат, а перовођа поздравни говор за ту прилику. По-
 добробији програм донеће се доцније. Споменица за ту прославу да се штампа у 500 примерака и да се укоричи у дивот-корице.

Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња имала је своју одборску седницу 8. (21.) марта

о. г. под председништвом своје начелнице, г-ђе Јулке *Радовановићке*. Г-ђа начелница пријављује, да је јуче сахрањена у Сентомашу чланица и одборкиња, г-ђа Исидора *Дунђерска*. Изјављује даље, да су је одавде до Сентомаша, куда су је пронели из Загреба, отпратиле г-ђе Анка *Пајевићка*, благајкиња, и одборкиње: Марија *Плавшићка* и Ангелина *Ђ. Поповићка*, а у име одбора ставиле леп венац с тракама на одар покојничин. Одбор је устајањем одао пошту врлој покојници и узео на повољно знање поступак пратилица. — Узет је на знање и извештај перовође, да је будар платио кирију за своју буду на Ханском плацу и да му се оставља и даље по 6 кр. месечно то место. — Узет је на знање и извештај, да је црквени одбор поднео предлог својој главној скупштини, да се бесплатно уступи шупа у св. николајевској порти, да од ње задруга спреми забавиште. — Узео се на повољно знање извештај, да се Сарајевкиње спремају, да оснују оваку исту добротворну задругу и да у исту претопе своју Крајцарску Задругу, те ће им перовођа послати за то нужна упутства и обавештај. — С радошћу је примљен извештај, да ће виртуос на виолини, Србин, г. Пера *Стојановић*, суделовати свирком на концерту ове задруге, који ће се приредити о 25. годишњој

прослави задружној, а исто тако радосно је поздрављен извештај, да ће на том концерту сурделовати свирком у гласовиру, наша уметница, г-ђица Зорка пл. *Рогулић*. Остали програм за тај концерт саставиће се доцније.

Бела Црква.

Под председништвом задружне начелнице г. Катице Стефановићке одржана је 5. фебр. 1905. XXI. редовна главна скупштина добротв. задруге Српкиња Белоцркванкиња. Пошто су задругарице оверовљене, одржан је помен умрлих чланица а скупштина устајањем с места одаје им почаст са ускликом „вечан им помен“. — За тим је прочитан извештај управног одбора о раду задружном за г. 1904. из ког помињемо главније моменте, и то: оденуто је о Божићу 12 сиромашне школске деце потребним зимским оделом. Прослављен је задружни патрон Вел. Госпођа на свечан начин. Приређена је други дан забава са лепим и одабраним програмом, која је многобројно посећена била и леп чист приход донела. Учествовала је задруга изасланством при освећењу заставе вршачког занатлијског и белоцркванског занатлијског певачког друштва и даровала свакоме друштву прилог од 10 круна. Потпомагала је стално месечним прилозима 7 сиротих немоћних удовица. Испратила је корпоративно своје две упокојене чланице гђе: Катицу Т. Крестића и Јулијану Шмиц до вечне куће и положила је свакој у знак почести на самртни одар леп венац са траком и сходним натписом. — Извештај задружне благајкиње о стању благајне из ког се увиђа да задруга покрај свих издатака располаже са готовином од 2780 круна која је у овд. срб. кредитној банци и штедионици на приплод уложена. — Узет је са задовољством на знање, а благајкињи Марији Ђ. Поповићки изјављено је признање на њеном савесном руковању са благајном и издат јој апсолуторијум за прошлу годину. — Изречена је протоколарна благодарност задругарици г. Јулки П. Павловића за њезину готовост којом је бесплатно сашила одело које је подељено сиромашним ученицама, и г. Мити Ђорђевић-Нанчићу који је поклонил 6 комада зимских марама за сиром. школску децу. — За овим је одржана обнова задружне управе којом је приликом поново изабрата стара управа и за идућу годину и то: г. Катица Стефановићка за начелницу, Зорка Стефановићка за подначелницу, Марија Ј. Поповићка за благајкињу, Милица Кукић, Сарка Поповић и Даринка Покорна за одборкиње, Тинка Деспотовић, Јулка П. Павловић и Милица Радосављевић за рачунске прегледачице. — За нове чланице примљене су гђе: Мара Др. Стеве Михајловића и Даница Зарићка. Тиме беше завршен рад гл. скупштине задружне и председница закључи скупштину захваливши се чланицама што се у тако лепом

броју сакупише у седницу, соколећи их на даљи истрајан и сложан рад у корист српског хуманог напретка и бољитка.

На 2 недеље дана после ове скупштине одржана је под председништвом г. Катице Стефановићке, задружне начелнице, ванр. главна свечана скупштина, у ту цел да се задружној оснивачици и благајкињи г. Марији Ђ. Поповића ода заслужно признање за њезин многогодишњи рад и труд око унапређења женске задруге наше. Пошто је начелница скупштину отворила и присутне многобројне задругарице добродошлицом поздравила, буду изаслате чланице Сарка Поповића и Јула В. Павловића да оду у стан слављенице и да је у скупштинску седницу доведу. При ступању у дворану буде гђа Поповићка громким „живила“ поздрављена а начелница је топлим и срдачним речима у име задруге поздрави, уздижући њезине досада стечене заслуге у корист задруге као и свагда љубазно обхођење и сестринску предусретљивост њезину којима је умела задобити љубав и приврженост свију задругарица; умољава је да и на даље буде ревносна чланица ове задруге и уручује јој као видљиви знак признања и захвалности задружне два лепа сребрна жирандоа. — Марија Ђ. Поповићка дубоко тронута том заиста лепом овацијом и признањем задружним захвали се одабраним и лепим речима на тој свечаности која је у почаст њену приређена, изјављујући, да ће јој и у будуће једна од најсветијих брига бити, да у заједници са свима задругарицама ову добротворну задругу на онај степен савршенства уздигне, којим ће у свако доба, свима и свакоме, својим сложним и племенитим радом и делима за углед светлити моћи. Пошто су још, гђе: Јелка Нешићка из Кусића и Софија Путић из Беле Цркве примљене за чланице задружне, закључила је начелница седницу а чланице се пуне задовољства повратиле својим кућама са потпуним уверењем, да су својим искреним признањем одали достојну пошту поштовања својој задружној и вредној чланици Марији Ђ. Поповићки.

Задар.

Доброшворна задруга Српкиња у Задру одржала је дана 15. (28.) јануара о. г. своју редовну годишњу скупштину. Скупштини је приступило лијеп број чланица, што је добрим знаком, да се овдашње наше Српкиње живо интересују за ствари опште-корисног рада. У одређено је вријеме гђа председница отворила сједницу поздравивши икупљене задругарице са неколико бираних ријечи. Затим је задружни тајник поднио извештај о раду управног одбора кроз год. 1904. Рачуни о примању и издавању у год. 1904. нађени су у потпуном реду, и скупштина је дала управном одбору опросницу и изјавила му своју благодарност на тачном и савјесном руковању са друштвеним иметком. Из поднешеног

се извјештаја, поред осталог, разабире, да је задруга у год. 1904. само на корист сиромашне школске дјеце потрошила кр. 643 и п. 88. Њих *тридесет и двоје* одјевено је било и обувено зимном и љетном одјећом. Кад помислимо, дакле, на ова и друга хумана дјела наше задруге, можемо слободно и са задовољством рећи, да она врло лијепо врши свој узвишени задатак. Па поред свега свог великог издатка задруга је опет умјела, да вјештим руковањем друштвеном благаном уштеди сваке године извјесну своту, те је тим начином дошла већ и до свог сталног иметка, који је крајем год. 1904. износио кр. 5167 и п. 26. Ово је заиста знатан иметак за друштво, које тако много троши на добротворне сврхе, а од својих чланица, којих нема пуно, врло скромне улоге прима. Задруга има само 28 чланица редовних и 5 потпомажућих. Овима се је придружило Његово преосвештенство госп. епископ Никодим Милаш, који својим годишњим богатим прилогом једнако потпомаже, као члан добротвор, нашу задругу — ово његово чедо — од постанка њеног. Биљежимо са задовољством, да су се почетком ове године, ушљед особитог заузимања управног одбора, уписале за чланице и све остале наше госпође задаркиње, које нијесу од прије уписане биле, јер су увидјеле, да је рад задругин и племенит и на добро овдашњем Српству. Ово је у главном благотворан рад наше задруге. По њему се види, да задруга лијепо напредује и у материјалном и у моралном погледу, што служи на част управном одбору, који руководи свим задружним послом. Одбор је заиста учинио много, управо све, да задруга ојача и да се унаприједи. А нека му као награда за пожртвован рад буде оно признање, које су му све задругарице на свечан начин изразиле на скупштини. У нову управу на три године једногласно су изабране и по трећи пут гђа Јелисавета Симић као предеједница а гђа Милица Кнежевић за благајницу. За остале чланице управног одбора биле су изабране: гђа Драгиња Панић, гђа Армида Брчић и гђа Смиљка Бабић. За тајника је акламацијом потврђен госп. проф. Стеван Јавор. Још нам је споменути, да је наша задруга и ове године на дан Сретенија, 2. (15.) фебруара, приредила у дворани Српске Читалнице, судјеловањем српског пјевачког друштва „Бранко“ а на корист задружног фонда, свечану забаву. Програм је забаве био заиста биран и богат. Забаву је почастило својим присуством и Његово Преосвештенство г. епископ Никодим. Све су тачке програма изведене биле прецизно и на опће задовољство многобројне и отмијене публике. И тако се може слободно рећи, да је и овогодишња Сретенска забава наше добротворне задруге Српкиња постигла сјајан успјех и материјални и морални. — Благословио Бог племениту ову нашу установу, да узмогне и од сада као и до сада успјешно дјеловати и вршити сјајно своју узвишену и свету задаћу.

Карловци.

Извештај одбора „Добротворне задруге Српкиња Карловкиња“ о своме раду у 1904. год. поднесен главној скупштини 23. јануара (5. фебруара) 1905. год. Одбор „Добротворне задруге Српкиња Карловкиња“ подноси у смислу §. 17. друштвених правила извештај о своме раду минуле године, па моли славну скупштину, да га по прочитању усвоји.

Одбор је у току године држао шест редовних седница, на којима је решено до шездесет предмета. Више седница није сазивано зато, што потребе то нису захтевале.

Од важнијих послова истичемо следеће:

Задруга је била заступљена на „Змајевом вечери“, које је приређено у славу седамдесетгодишњице сад већ покојног Чика-Јове Змаја;

Приликом рукополагања г. архимандрита дра Гергија Летића за епископа темишварског заступала је задругу и при светом чину и на подворењу председница са још неколико чланица одбора;

О седамдесетогодишњици живота и уједно педесетогодишњици јавнога рада гђе Савке Ј. Суботића, честитао јој је одбор брзојавом, а затим јој је послана и писмена честитка с напоменом, да ју је одбор једнодушно изабрао за почасну чланицу задрузину. Пошто у друштвеним правилима пак нема спомена о почасним члановима, то одбор моли славну скупштину, да му тај поступак изнимно одобри;

Задружна свечарска слава обављена је о Малој Госпојини освећењем воде и резањем свечарског колача, при чему је као кума фунгирала гђа Ана Берчан;

Помен Бранку Радичевићу на Стражилову обављен је и ове године на уобичајен начин;

Даље одбор саопштава, да је преминула задружна оснивачица и редовна чланица Јелисавета Чварковић у Београду, па предлаже, да јој се ода достојна пошта устајањем с места и ускликом: „Слава јој“!

На погребу седога песника Чика-Јове Змаја заступала је задругу председница са шест чланица;

Издата је сведоџба о службовању овдашњој забавиљи гђи Милци Веселиновић и сведоџба моралног владања и друштвеног угледа гђици Ангелини Јанковић;

За одевање сироте школске деце потрошено је ове године више но икада с разлога, што је беда и невоља сиротињу притегла као никада

до сад, а и стога, што се друштвено стање у све бољим приликама налази;

У очи Спасовдана давала је задруга венчић, а јесенас забаву с бираним програмом, што је задрузи много допринело и у моралном и у материјалном погледу.

На концу напомињемо још, да је задруга уписана за члана „Српског учитељског конвикта у Новом Саду“ и „Српског девојачког васпиталишта у Будимпешти.“

У *Карловцима*, 31. децембра 1904.

Милева удова **Гојковић**
председница.

Ђорђе Ракић
перовођа.

Загреб.

Загребачка Добротворна Задруга Српкиња одржала је прекјуче (30. јануара — 12. фебруара) своју IX. редовну главну скупштину. Скупштину је отворила — заступајући председницу г-ђу Катинку баруницу Живковић, којој је смрт покосила сина баш на дан одржања скупштине — потпредседница задругина г-ђа Јелена Бран. Јоановић, поздравивши присутне задругарице добродошлицом. Одмах за тим узео је реч тајник задругин. Сећа скупштину на тешки ударац, који је задругу задесио смрћу бивше задругине редовне чланице и благајкиње Јелене Ђ. Поповићеве, која је била душа задругина, коју је свом душом својом љубила, а и на смртном јој часу завештала богат и красан дар од 5000 круна за градњу Српског Девојачког Интерната. Одавши јој хвалу и признање за њен пожртвован рад за све што је српско у опште, а посебно за Добротворну Задругу и Српски Девојачки Интернат, замолио је скупштину, да јој она ода хвалу и признање устајањем и ускликом: Слава јој и хвала!

По томе се прешло на читање Извештаја управног одбора о раду и стању задругином у год. 1904., Извештаја надзорног одбора о прегледању рада и реда у задрузи, те задругиних књига и рачуна. Скупштина је с пажњом саслушала оба извештаја, одобрила рад Управног Одбора у целости, и на предлог Надзорног Одбора, поделила му разрешницу.

Прорачун за г. 1905., који је Управни Одбор саставио и прочитао — такођер је усвојен. У Управни Одбор изабрана су следећа лица: за председницу — бароница Катинка Живковић; за потпредседницу — Јелисавета Борота, за благајкињу Марија Лађевић, а за тајника Лаза Хорват, чиновник Савеза Српских Земљ. Задруга, за тим Јелена Бран. Јоановић (бивша вредна потпредседница задругина, која се те части ове године одрекла), Паулина Матијевић, Милица Ђук и Нада Н. Прица. У Надзорни Одбор су изабрана следећа лица: Адела Бреберина, Александра Огорелица и Петар Николић.

Прије свршетка скупштине предложила је г-ђица Милица Ђукова, да скупштина изјави своје саучешће заслужној председници задругиној поводом тешког ударца, који ју је задесио смрћу премилог јој сина Богдана, кад се скупштина није могла одгодити, јер се за несретни случај дознало на дан одржања скупштине — у последњи час — а и јер је понован сазив скупштине с много формалности, па и трошка, везан. Предлог је једнодушно примљен и опуномоћене су одмах чланице Управног Одбора: Јелена Бран. Јоановић, Паулина Матијевић и Јелисавета Борота, да закључак скупштине особно саопште председници г-ђи Катинки бароници Живковић. Пошто су по том још изабрана три лица, која ће с потпредседницом и тајником оверовити записник, исцрпен је дневни ред са свим, те је скупштину потпредседница дигла, захваливши се присутним чланицама, што су се позиву на скупштину одазвале.

Примећујемо, да је скупштина била врло слабо посећена. Од 120—130 редовних чланица, једва их је толико дошло, да се скупштина могла одржати. Заиста није лепо, да се задругарице за то једно једино друштво своје ни толико не интересују, да бар једаред у години и на главну скупштину дођу.

Суботица.

Наша „добротворна задруга Српкиња“ држала је своју овогодишњу редовну скупштину у недељу 13./26. марта о. г. под председништвом своје потпредседнице *Мице Ј. Ракић*; присутне су биле: Савета *Леовић* утемељачица, Мила Р. *Арадска*, Јулка *Димитријевић*, Кристина *Димитријевић*, Марија *Коњовић*, Катица П. *Крнајска*, Маца П. *Крнајска*, Јерина *Лазарева*, Кристина *Лепедаш*, Милка *Лудајић*, Даринка *Манојловић*, Јелена *Недељковић*, Марија *Огњанова*, Олга *Огњанова*, Милка *Поповић*, Анка *Радосављевић*, Аница *Сакмајстер*, Катица *Сегединчева*, Бела *Стојковић*, Катица пл. *Суботић*, Јелена *Сувајић*, Јозефина пл. *Тесач* и Марија *Тешић* редовне чланице, др. Јован *Манојловић* благајник, а бележио је Богдан *Свирчевић* тајник. Пошто је испостављен довољан број чланица за донашање правоваљаних одлука отворена је седница и за оверење записника одређене су: Олга *Огњанова*, Марија *Тешић* и Даринка *Манојловић*. За тим је тајник прочитао извештај о раду задругином у години 1904.; из извештаја дознајемо да је задруга у години 1904. имала две скупштинске седнице, у којима је решено 24 предмета и 8 одборских седница, у којима је посвршаван 41 предмет. Из задруге иступише: Јулка *Добројевић* и Катица *Драгић* а умрла је Анка *Карановић*, а ступише у Задругу Јелена *Сувајић* и Зденка *Ненадовић*, те је на крају 1904. године задруга имала 55 редовних чланица. Од чланова прилагача умрло је троје а задрузи приступише 28, те је на крају год. било 172 члана, који плаћају

по 2 круне. Од 8 почасних чланова умро је Змај Јован *Јовановић*. У спомен Анке Карановићке њена сестричина Зорка уд. *Бикар* поклонила је задрузи 40 круна, да се сиротињи подели. Задруга је помагала: Милицу Цурнић, Марију Букуров и Душанку Димитријевић учит. привравнице, сваку са месечно по 10 круна, Миленку Прицину до јуна месечно по 8 круна, а од септембра по 5 круна и Марију Зарић ученице грађ. школе по 8 круна. О трошку задружном једна је девојчица изучила глачање белог рубља, а једна шав женског одећа, на све ово издато је 410 К, а на милостиње подељено је сиротињи 538 К 96 пот. О врбици задруга је задела 16 ученица срп. основне школе, а за исте Марија Коњовић набавила је о свом трошку ципеле. Постала је добротвор васпиталишта св. Мајке Ангелине у Б.-Пешти уплативши чланарину од 100 К. Заступљена је била на укопу свога почасног члана Змајове, у његов помен приложила је књижевном друштву „Змају“ 20 К. Прославила је своје свечарство о Сретенију и тога дана приредила свечан парастос у спомен својих умрлих чланова. — Из годишњих рачуна види се, да је задруга имала прихода 1593 К 81 пот. а издатка 1307 К 47 пот. од овог је припомоћ сиротим ученицима 340 К, за изучавање заната 70 К, милостиња местној сиротињи 538 К 96 пот. „Колу Срп. Сестара“ 100 К, Задрузи св. Мајке Ангелине 100 К, књижевном друштву „Змају“ 20 К, на штампу 31 К 67 пот. послужи 60 К и разно 46 К 40 пот. претекло је сувишка 286 К 34 пот., те тако имовина задруге на крају 1904. године састојала се: из штедионичког улога у износу 14977 К 11 пот. и 5 комада деоница суботичке газдачке банке, којима је курсна вредност по 280 круна. — Једногласно је изабрана за почасну чланицу *Савка* дра Јована *Суботића*. — Узето је на повољно знање, да је задружна благајна од овогодишње свечарске забаве о Сретенију добила чистог 175 К 80 пот. — Узето је на знање, да су Олга пл. *Продановић*, *Смиљка Пилић*, *Катица Сегединчева* и *Софија Огњанова* ступиле у

задругу као редовне чланице. — Обављен је избор часништва према одредби правила §. 13. ал. 2. тајним гласањем, те су једногласно поново изабрани: за председницу Милица *Димитријевић*, за подпредседницу Мица *Ј. Радића*, за тајника Богдан *Свирчевић*, за благајника др. Јован *Манојловић*; у управни одбор: Јулка *Димитријевић*, *Меланија дра Манојловића*, *Јелена Недељковић* и *Катица пл. Суботић*; у надзорни одбор: *Кристина Димитријевић*, *Бела Шојковић* и *Јозефина пл. Тесач*. — Миленци *Прициној* ученици грађ. школе повишена је припомоћ са 5 на 8 круна месечно. — Препоручено је на размишљање чланицама: како би се могло помоћи вредним и способним Српкињама, које најамнице раде ручни рад у страним радионицама, да самостално примају и извршују послове, па да тако дођу до веће зараде и себе лакше исхрањују, пошто по страним радионицама данас једва добију по 50—60 пот. дневнице, а израђују такве послове, за које њихови послодавци примају по 2—4 и више круна, те тако наше Српкиње у правом смислу издиру да други од њихова труда и муке што више користи имају.

— Управни одбор у седници својој од 16. (29.) марта решио је, да и ове године за врбицу заодене 16 сиротих ученица, а узета је на повољно знање изјава *Марије* уд. *Николе Коњовића*, да ће и ове године свима тим ученицама о свом трошку набавити обућу. Даље задругарке се сложише, да хаљине дечије саме шију у општинској дворници и тиме сачувају благајну од издатака што би се за шав издати морало.

Све је ово најбољи доказ, како је наша задруга свесна задатка; хвала јој на тој свести, а хвала и свесној чланици *Марији Коњовић*, која са задругом испод руке притиче у помоћ сиротој Српчади, да јој спреми радости за врбицу, за тај најсвечанији дан дечији. Радосна дечица пак молиће се топло Богу за срећу и здравље оних својих добротвора, који им поклонилише радост и весеље.

Хвала нека је добротворима наше Српчади и Бог да прости десна руко! **Анђелија.**

Српски патријарх, Георгије Бранковић, навршио је у недељу, 13. марта о. г. 75. годину живота и 15. годину патријарховања. У славу тог дана одржано је у патријаршеској капели благодареније, а за тим су следили поздравни војничких, политичних, свештеничких и просветних власти и радника, међу којима је било и осталих пријатеља и поштовалаца Његове Светости. Патријарх није славио тај дан званично, него у ужем кругу својих најближих, ал ипак

је добио многе честитке брзојавне и писмене са стране, којима се и ми придружујемо, јер Његова Светост заслужује то у пуној мери од своје пастве, јер не да се порећи, да је Њег. Светост више учинила своје народу него сви досадањи наши патријарси. Назидао је о свом трошку свештенички семинар у Карловцима и учитељску школу у Сомбору. Само те две зграде вреде преко 280 хиљада круна. Даље је подигао женску школу у Кулпину и женску школу у Даљу. Обећао је

доживотно прилагати годишње на девојачко васпиталиште „Св. мајке Анђелије“ у Будапешти по 2800 круна годишње; постао је приложник и заштитник: сомборске, карловачке, даљске и земунске Добротворне Задруге Српкиња; основао је са 20 хиљада круна Св. Савски фонд за потпору српских основ. нар. школа. Па и најновије дело, што је о свом трошку подигао на карловачкој саборној цркви највеће звоно у митрополији карловачкој за 13.500 круна, сведоци су Његове лепе дарожљивости. Подигао је из нар. фондова патријаршески двор и Народни Дом, потпомогао је да се подигну епископски дворови у Нов. Саду, Будиму и сад се понавља у Вршцу. Све су то дела лепа и племенита, која се нису видела код пређашњих патријараха, бар не у толикој мери и зато је заслужно, да му народ о том свечаном и ретком дану, довикне: Хвала! и Живео!

Прослава. Наш уважени педагог и књижевник, г. Др. *Бојислав Бакић*, проф. на Вел. Школи у Београду и председник Просветног Савета, навршио је 8. јануара о. г. равно 30 година, како је постао наставником. Ту су прилику употребили његови поштоваоци, знанци и пријатељи, те су га поздравили и честитали му тај редак доживљај. Па и ми се придружујемо свим тим поштоваоцима и поздрављамо на тој граници нашег поштованог пријатеља са жељом, да га преблаги Бог још дуго поживи на добро и напредак наше књиге и просвете.

Приложници. Г. *Арса Пајевић* и супруга му *Анка*, из Нов. Сада, обдарили су св. алмашку цркву у Нов. Саду лепим и скупоченим даровима. Дали су од нашег познатог вештака, сликара, г. *Уроша Предића*, насликати Мајку Божију и лепо су је уоквирили; пред том сликом гореће трократно дивно сребрно кандило, које је зготовио сарајевски вештак златар, г. *Јован Митричевић*. На Благовести је осветио тај дар сам епископ бачки. Њег. Високопреосвештенство, г. *Митрофан Шевић* и сад ће да се наслађава побожан свет овим лепим даровима, које су принели Богу и цркви ови побожни хришћани и суграђани наши.

Српски добротвор Исидор Добровић из Дарувара покљонио је и ове године 2000 круна друштву „Привреднику“ на његове цели. Слава му!

Елен Кеј чувена шведска књижевница бавила се у половини прошлог месеца по неколико дана у Бечу и Будапешти и држала тамо на немачком језику по три јавна предавања. Публика из обе престонице одушевљено је примила и поздравила славну ову светску књижевницу. Веле, да је то врло симпатична женскиња, тиха и смерна у понашању и тек кад говори засијају јој се плаве очи. Има јој око 55 година. Њена најновија књига: „Das Jahrhundert des Kindes“ изишла је већ у седмом издању и чита се у целом образованом свету као нека новина на

друштвено-васпитном пољу. У идућем броју донећемо опширнији допис о овој женскињи.

Епархијска управа у Темишвару прогласом једним тражи од својих верних, да се уписују у чланство или да дају прилоге за епархијски школски фонд, који се тамо оснива зарад потпоре основ. нар. школа у сиромашним општинама те епархије. По том прогласу има чланова Добротвора, који уплате једном за свагда 500 кр., чланова оснивача, који уплате 100 кр. и чланова потпомогача, који плаћају годишње по 4 кр. Остали су приложници. Новац ће купити по општинама нарочити повереници а имена чланова и прилагача ће се јавно износити.

Ми похваљујемо ревност те епархијске управе за своје школе; само не знамо, зашто је онда основан у Срем. Карловцима св. савски фонд, кад ће свака епархија имати своје засебне фондове за ове цели?!

Књижевном друштву „Змају“ потврђена су правила од земаљске владе и сад ће отпочети свој посао.

Српкиње у Книну у Далмацији, *Санском Мосту* у Босни, *Башоњи* у чанадској жупанији спремају се, да и оне образују Добротворну Задругу, а Српкиње у *Сарајеву* и *Мостару* већ су саставиле своја правила и послали на одобрење својим властима. Желимо им свака успеха.

Забаве. Српска *трговачка омладина у Бечу* приредила је 22. фебруара (7. марта) о. г. своју забаву у корист фонда срп. правосл. цркв. општине за одржање црквеног хора у тој српској цркви. Добровољно су суделовале г-ђице: *Вера пл. Бајићева*, *Милева Марковићева* и *Нина Андрејева-Протазов*, оперске певачице и хор српске правосл. цркве у Бечу.

Дружина православних Срба „*Побратимство*“ у Фочи приредила је 20. фебруара о. г. забаву са лепим програмом.

Добротворна Задруга Српкиња у Задру уз суделовање српског певачког друштва „*Бранко*“ приредила је забаву на Сретеније 2. (15.) фебруара о. г. у корист задружног фонда.

Добротворна Задруга Српкиња у Даљу приредила је у корист своје благајне забаву с игранком 27. фебруара (12. марта) о. г.

Г-ђа Јулка В. Виторовића наставница школе Беогр. Жен. Друштва навршује 1. априла о. г. двадесет и пет година као наставница школе Женског Друштва. Госпођа је као млада девојка ступила за наставницу у ову школу, и за све време ове своје тешке службе показала је пуно воље, савесности и пожртвовања.

Шта значи провести оволики низ година учећи децу и изводећи их на пут самостална живота — знаће само они, који су и сами томе позиву посвећени.

Кад се уз ово узме још у обзир, да је ова школа приватна установа, којом управља одбор од 26 госпођа, разног схваћања и појимања о наставничкој дужности, онда се тек може за-

мислити, с каквим се је неприликама и непријатностима имала да бори госпођа, да би се само савесно одазвала својој дужности и угодила расположењу својих претпостављених. Али, ова вредна и одлична трудбеница све је савладала и издржала. Никад није клонула, већ на против све са већом издржљивошћу ишла је напред. Помисао, да све што чини иде само на добро и напредак женске сироте омладине, дало јој је импулска у њену раду, у њеној светој дужности.

Небројено сиротих девојака, жена и мајака — које је она својом спремом оспособила за живот, данас је славе и хвале. Па има ли што лепше и трајније од оваког осећања? Ово сећање је живи споменик, а благо томе, који себи створи такав спомен!

Редовне чланице Беогр. Женског Друштва из признања и захвалности према гђи Виторовићки за њен дугогодишњи наставнички рад изабрале су је једногласно на овогодишњем главном скупу 6. марта за *почасну чланицу*.

Завршујући ово неколико редака посвећених одличној и заслужној слављеници на дан њене двадесетпетогодишњице наставничког позива желимо јој, да поживи још дуго и дуго година на корист и добро своје отаџбине. Слава јој!

К. Х.

Венчани. Наша претплатница и врла Српкиња, г-ђица *Таша Јелић* из Сарајева, венчала се прошлих месојеђа са г. *Миланом Симићем-Шишковим*, нашим пријатељем, песником и родољубом, трговцем и велепоседником из Вареша у Босни. Сретно!

Наша стална скупљачица и врсна учитељица, г-ђица *Милеса Радакова*, учитељица српска у Јарковцу прстенувала се с г. Велизаром *Гунићем*, чиновником у Јарковцу. Нека им је срећно!

За глувонему децу отвара се стечај у Сегедину. Примају се деца од 7—10 година, а ваља се што пре обратити на управу завода: „Siket-némák intézetének igazgatóságának, Szegeden.“ Деца се у овом заводу уче на мађарском језику читати, писати и говорити. Под каквим условима се примају, није нам познато, ал како је то државни завод, биће да су и услови за примање умерени. Управитељ је завода Klúg Péter.

Српско-хрватско певачко друштво основано је скорим у Америци у Сан-Франциску. То је прво певачко друштво тога имена у Америци.

ЧИТУЉА.

† **Исидора Дунђерска рођ. Манојловић** из Сентомаша, остала је рано удова и ма да је имала многе и одличне просиоце није се хтела преулавати своје троје деце ради, него је остала, да их негује и на добар пут изведе и извршила је лепо своју материнску дужност. Дочекала је, упутила и удомила све троје деце и сад кад је требала да ужива у срећи деце своје покоси је смрт 5. (18.) марта после дуже и тешке болести,

у 46. години живота. Срећа ју је још послужила, те је последње часове провела у нези своје ћерке Персиде дра Ивковића у Загребу, где се и упокојила, а синови Александар и Лаза чуваће јој земне остатке у Сентомашу, куда су је и пренели. Пок. Исидора беше добре и веселе нарави. У Сентомашу је од постанка оне задруге била чланица, а кад се пре неколико година доселила у Нови Сад, постала је и овде чланица Добротворне Задруге и била је одликована одборничким избором. У почасти њену висила је на друштвеном дому у Нов. Саду два дана црна звстава и биле су у Сентомашу три одборкиње из Нов. Сада, да је испрате до вечне куће, куда је испратила корпоративно и сентомашка Задруга. Новосаткиње су у знак почасти положили на одар леп венац свежа цвећа са сходним натписом. Нека је вечан спомен доброј нашој Исидори!

† **Јосип Јурај Штросмајер.** Највећи досадањи родољуб братског нам хрватског народа, ђаквачки бискуп, *Јосиф Јурај Штросмајер* упокојио се 26. марта (8. априла) о. г. у својој 91. години живота. Штросмајер није само хрватског и југословенског, него човек светскога гласа, коме се признају заслуге за свој народ и за све југословенство. Слава му!

† **Илија Кораћ**, београдски трговац и велики добротвор, упокојио се у недељу 13. (26.) марта о. г. у дубокој старости и оставио „Трговачкој Омладини“ у Београду 500 хиљада динара на њене цели. Вечан му спомен!

† **Теодор пл. Бајић.** Чланица Добротворне Задруге Српкиња у Митровици г-ђа Јелена пл. Бајић изгубила је 16. (29.) марта о. г. свог доброг мужа Теодора, у 78. години живота му. Беше опште поштован, уважен и угледан трговац и грађанин митровачки. Вечна му успомена!

† **Паја Влаховић**, многогодишњи перовођа срп. правосл. цркв. општине у Вел. Кикинди, синовац данашњег проте викиндског, отац шесторо нејаке деце, човек тихе и благе нарави, добра и поштена душа, упокојио се после дуже и тешке болести 17. (30.) марта о. г. у 50. год. живота. Лака му црна земља била!

† **Фрања пл. Бенко**, апотекар земунски, зет председнице Добротворне Задруге Српкиња у Земуну, иначе врло поштена и обљубљена душа у Земуну. Њега оплакује сва сиротиња земунска, која је примала лекове бесплатно, његова верна супруга Јелена и 11 деце. При састављању неких кемикалија отрује крв и упокоји се 15. (28.) марта у 58. г. живота. Нека је мир његовој племенитој души!

Жил Верн, прослављени француски писац романа, чија су многа дела преведена и на српски језик, као што је: Пут око света за 80 дана; Деца Капетана Грента; Путовање тројице Руса и тројице Енглеза; Царев Гласник; Пет недеља у балону и т. д. упокојио се прошлог месеца.

Б Е Л Е Ш К Е.

П Р О С В Е Т А.

ДАЛМАЦИЈА.

У Далмацији се оснивају на више места **школе за прављење чипака**. За те се школе заузео гроф *Харар* и већ је тражио од дотичног министра помоћ за те школе. Узета је учитељица *Марија Лауднер* и она путује од места до места и поучава децу том. У школе се примају вредне и сиромашне девојчице, чији ће се радови распродавати и њима награда давати.

К Њ И Ж Е В Н О С Т.

Српска краљица **Наталија Обреновић**, написао Светислав Лазарев. Јужно уг. штампарија (Ђировић). Темишвар 1904.

У овој књижици се замера краљици Наталији, што је оставила своју прадедовску веру, али се у нечем и правда тај поступак. Књига се не продаје, нема ни цене означене, него је, рекли бисмо, само излив једне православне душе.

„**Омладински Гласник**“. Ово је друга година како излази у Бечу месечни лист под овим насловом у свескама од два табака о омладини и за омладину. Одговорни је уредник *Ђура Вуковић*, а цена је за Аустро-Угарску, Босну, Херцеговину, Црну Гору: 5 круна; за Србију: 6 кр. За учитеље и ђаке: 5 франака. Рукописи и претплата шаљу се на адресу: „Omladinski Glasnik“, Wien I. Universität.

„**Учитељски Лист**“. У последње доба појавили се у Црној Гори многи знаци за озбиљним просветним и привредним напретком. Тамо су покренути први састанци родитељски и учитељски; а ове године се образовало и учитељско удружење; а од ове године покренули су цетињски учитељи и „Учитељски Лист“, који је такође намењен учитељима и родитељима, онима, да их охрабри, упути и одушеви за свој свети позив, а овима, да даде здраве поуке и упутство за васпитање свога подмлатка, а понешто да га упути и у послу његову око привредног напретка. Лист ће излазити на целом табаку сваког последњег дана у месецу, а вреди за Црну Гору: 3 круне годишње, а за све стране земље: 4 круне годишње. Број 1. за јануар о. г. изишао је већ поучном садржином. Ми препоручујемо лист и нашим школским људма и библиотекама, не само потребе ради, него и ради потпоре наше најмлађе браће на просветном подвигу.

Изишао је 2-ги број „**Српскога Цвећа**“, што га Видрина фабрика житне каве у Прагу VIII, издаје за своје купце, са овом садржином: 1. Б. Видовић, Кадуна. 2. Р. Ђ. Васкресеније. 3. М. Грозданић, Грех је своју дедовину продавати.

4. Осман А. Ђикић, Мојим брдима. 5. А. М-ћева, Ружа. 6. Д-р. К. Суботић, Гајимо живину! 7. Л. Бранковић, Казна. 8. С. Т. Обрадовић, Цвати, цвати „Српско Цвеће“. 9. Даринка К. Суботића. Из детињства. 10. У. Николић, Без науке. 11. Б. Видовић, Водопад ријеке Пливе код Јајца. 12. Д-р. К. С., Српско-чешки односи у г. 1904. 13. Књиге на приказ. 14. Народна слика. 15. Шала и сатира. Књижевни део листа уређује Д-р. К. Суботић (Prag-Nusle). Рад сви се хоноришу са 8 фил. по штампаном ретку.

Трговачки Вијесник. Од 1. априла о. г. по нов. к. почео је да излази у Броду на Сави нов лист под горњим насловом. Власник и одговорни уредник му је М. Ђурић, а штампа: Х. Шулмана. Цена је листу за Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину годишње: 8 круна, а на по године: 4 круне. За Србију: 10 динара у злату, а за остале земље: 12 франака у злату. Сва писма, претплату и остало ваља слати на Уредништво овог листа у Брод на Сави. Излази сваке суботе на целом табаку.

„**Ловорика**“. У Земуну је изишао 1. број »Ловорике«. Власник му је: *Славко Јанковић*, а главни уредник: *Љубиша Валић*. Излазиће сваког 1. и 15. дана у месецу, а вредиће 12 круна на годину, 6 круна на по године и 3 кр. на четврт године. Лист је изишао на целом табаку у величини нашег листа, а донео је као додатак две композиције Јосифа Маринковића: »Коти купи...« и »Калино поље зелено«, и од Славка Јанковића: »Босанчице« за тамбурашки збор. Само ти прилози вреде 1 кр. Лист ће се бавити српским и страним уметништвом сваке врсте, доносиће слике уметничке па и везове српске, животописе и тако ће упознавати наш свет с уметништвом и доносиће уз сваки број композиције разне за певаче и певачке дружине. Он ће некако да испуни ону празнину, која је у нашој књижевности оскудевала. Овај 1. број је богат у белешкама сваке врсте, а надамо се, да ће и остали бројеви тако бити; те препоручујемо нашим певачким дружинама и свима домовима, који негују музику и воле вештину. Претплата се упућује на уредништво: »Ловорике« у Земун (Zimony).

Зборник молитава, и тумачење св. божанствене литургије, побожној српско-православној младежи, приредио Е. Н. Ѓ. (епископ Никанор Грујић). Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Нов. Саду.

Исправак.

У последњем броју нашег листа под »Гласник о м« напомењено је, да је ново девојачко коло у Срп. Вел. Сентмиклушу стало под заштиту своје добротворне задруге, а то не стоји. Девојачко Коло је засебно друштво. Молимо, да се ово узме к знању.

Славно уредништво „Женскога Света“ имало је доброту, те је штампало у прошлом бр. — 3. — књижевни оглас о мојим књигама. Молим да уз оно изволите прочитати и овај

ДОДАТАК КЊИГЕ НА ПОКЛОН

Да би споменуте књиге по препоруци стручне оцене као *добра васпитна средства* допрле свуд, камо су намењене, готов сам, где треба, и *жртве* да принесем. *Књижницама сиромашних српских школа* и других просветних установа даћу по један примерак од сваке (у вредности око 8 К) на поклон. Зато молим да ми се из земаља *Аустроугарске монархије* пошаље само по 1 К за паковање и поштарину; а из других српских крајева, колко је потребно, да се подмири трошак за пошиљку с препоруком.

Когод је рад да поклони књига *сиромашној* и доброј школској деци или Привредниковим шегртима, ма ко то затражио са *шом наменом*, добиће све књиге место за 7-30 К само за 3 К.

У Новом Саду, 26. марта 1905.

С поштовањем

Јован Живојновић,

професор у српској великој гимназији

у Н. Саду (Ujvidék).

Молим српске листове да ово прештампају.

ИСКАЗ

о добровољним прилозима на „Раделичку Школу“
Добротворне Задруге Српкиња Сомборкиња.

По 10 кр. г-ђе: Јелена пл. Зака, Марија Алексијевић, Катинка Вукичевић, Ана Павловић, Јулиана Јарасевић. По 6 кр. г-ђе: Ана Данингер, Јелена Кроничић, Катица Ђуришић. По 5 кр. г-ђе: Ленка Дунђерски, Ленка Грујић, Анка Грујић, Даринка Поповић, Милена М. Гргурова, Милица Ђ. Николића, Стеванка Бокшан, Драга Бркић, Милица В. Коњевећ. Госп.: Лазар Продановић Сентомаш, Коста Панић, Браћа Ползовићи, Борис Чобан. По 4 кр. г-ђе: Катарина Вујић, Јулчика Поповић, Милева Коњовићка, Јелена Ковачић, Катица Каракашевић, Софија уд. Паланачка, Софија Арсеновић, Јулчика Ђ. Вујића, Маја Симоновић, Лепосава Цветковић, Вера Коњовићка, Малка Вукичевић, Вукосава Бикар, Софија И. Никовић, Аница Ајбл, Софија Бугарски, Милена Лалошевић, Јулиана Костић, Софија Бакмаз, Јелисавета Јарас, Мила Ј. Гргура, Катинка Бикар, Кристина Ференчевић, Милица Георгијевић, Даринка Георгијевић, Зорка Теодоровић, Сиде Григоријевић, Милица Стефановић, Милана Бугарски, Ирма Деметровић. Госп.: Стева Вукичевић, Бура Машир. По 3 кр.: г. Љубиша Паланачки, г-ђе: Марија Ползовић, Аница Антић. По 2 круне г-ђе: Вера Радићка, Јелена Д. Гргура, Софија Купусаревић, Вида Јанковић, Јулка Јов. Вујића, Ана пл. Живановић, Лујза Ковачић, Љубица Средојевић, Марија Градић, Зорка Дракулић, Ана Јовановић, Јулчика Лугумерска, Ружица Гајина, Катица Борђошка, Марија Грујић, Милана Арновљевић, Марија Лалошевић, Јустина Бикар, Марија Бабић, Паулина В. Бајић, Милица С. Коњовић, Јованка Стојковић, Софија Николић, Марија Милашиновић, Милица Барјактаровић, Сока Нинковић, Ана Теодоровић, г-ђица Милева Силашки, г-ђе: Јулиана Теодоровић, Јованка Коњовић, Олга Коњовић, Милица Лукић, Ленка Главашки, Савета Стричевић, Катинка Калић, Даринка Веселиновић, Зорка Бикар, Јулка Градинац, Рахиља Коњовић, Марија Мандић, Јулка Дамјановић, Вида Кнежевић, Марија Бикар, Иванка Триполска, Славка Берић, Паулина Силашки, Евица Арадска, Амалија Турки, Катица Бркић, Катица Грујић, Јелена Коњовић, Александра Бикар, Љубица Ж. Поповић, Славка Стојков, Лојда Коњовић, Катица

Димитријевић, Паулина Косанић, Софија Битнер, Александра Вујић, Јулчика П. Вујића, Сестре Н. Маглић. Госп.: Др. Бранко Вујић, Јова Вујић, Бугарски и Попов, Витомир Бајић, Милан Гргур мерник, Милутин Бикар, Коста Келић, Никола Јелачић, Паја Стојшић, Н. Чичовачик, Љубомир Јездимировић. По 1 кр. г-ђе: Лујза Бркић, Љуба Коњовић, Ана Бикар, г-ђа Софија Маширева, г-ђе: Даница Стојачић, Маца Ђурђева, Софија Ковачић, Анка Бранкова, Милица Јовановић, Александра Грујић, Милослава Теофановић, Анастасија Димитријевић, Петрија Тешић, Анка Топалева, Зорка Деспотовић, Милка Крагојевац, Марија Даљчева, Марија Поповић, Сиде Чонић, Анка Радић, Ирина Теофановић, Меланија Павловић, Александра Малешевић, Марија Теодоровић, Ева Сакачевић, Кристина Радић, Евица Гргурова, Олга Павловић, Вида Радишић, Зорка Пачирска. Госп.: Н. Николић, Младен Ковачевић, Урош Ковачић, Петар Рацић, Платон Лугумерски, преч. г. Милутин Гавриловић, Јошка Хармут. По 60 пот. г-ђа Анка Релић. По 40 пот. г-ђе: Теза Илкић, Даница Сударић, Софија уд. Станојевић. Свима приложницима најтоплије овим благодари у Сомбору 2. (15.) марта 1905. године.

ПРЕДСЕДНИШТВО

Добротворне Задруге Српкиња Сомборкиња.

Рачун и захвала

о беседи Добротворне задруге Српкиња у Срп. Вел. св.

Миклушу, одржаној 27. фебруара 1905. год.

Од улазница пало је К 211-20

Добровољних прилога К 87-50

Свега К 298-70

Приложили су по 10 круна: Његово Високопреосвештенство Господин Др. Георгије Летић, епископ темишварски, г. г. Фрања Ценцингер, Браћа Прохаска; по 5 круна: гђа Александра Николић, г. Бела Ритих; по 4 кр. г. г. Др. Вл. Стојшић, Др. Х. Кашовић; по 3 кр.: г. Васа Стојановић, тит. надсолгабиров; по 2 кр.: гђа уд. Милица Михољац, г. г. Коста Чавић (Нови Сад), Јоца Мартиновић, Павле Николица, Христифор Мартиновић, Коста Јанковић, Ђока Керпенишан, Ернест Хофман, Петар Агрима, парох, Др. Нестор Опрејан: по 1 кр. 40 пот.: г. г. Миша Јанковић, коровођа, Стефан Иванић, Милош Петровић; по 1 кр. 20 пот.: г. г. Рада Станков, Н. Попе, Лаза Обрадов; по 1 кр.: Шандор Божин, Душан Керпенишан, Бела Кригнер млађи, Ст. Нађвински, учитељ; по 80 пот.: г. г. Шандор Аспрић, предс., Петар Милетић, учитељ (Мађ. Чанад); по 70 пот.: г. Милан Путић; по 40 пот.: г. г. Стефан Малацков млађи, трг. спом., Јоца Бачић, Лео Фишоф, Веља Павлов, Васа Бенђесков; по 20 пот.: г. г. Петар Терзић, Душан Петровић. Свега **87 К 50 пот.**

Нека изволе врло штовани приложници примити најтоплију захвалност овдашње »Добротворне Задруге Српкиња«.

Петар Агрима,
тајник.

Митра Јанковић,
председница.

Јавна захвала.

Госпођица Софија Кнежевић, учитељица из Јамине, изволела је поред свога примерка претплатити један примерак за једну приправницу горњо-карловачке учитељске школе. Тај се примерак добротом уредника овог листа, госп. Аркадија Варађанина, мени потписаној шаље. Стога се најтоплије захваљујем, како госпођици на претплати тако и господину уреднику, који је изволео тај примерак мени наменути.

У Карловцу, 25. фебруара 1905.

Љубица Шундуковић,
приправница II. течаја.